

verski
praznici
izbor

Srpske pravoslavne crkve
Katoličke crkve
Jevrejske zajednice
Islamske zajednice

Verski praznici

Izbor

Izašlo sa blagoslovom:

Njegovog Preosveštenstva,
episkopa niškog, G. Irineja Gavrilovića

Nadbiskupa beogradskog, Msgr. Stanislava Hočevara

Rabina Jevrejske zajednice u Srbiji, Isaka Asiela

Reisu-l-ulema IZ Srbije h. Hamdija ef. Jusufspahića

Izdavanje knjige omogućili su:

Secours Catholique

Konrad Adenauer Stiftung

Konrad
Adenauer
Stiftung

Verski praznici

Izbor

Srpske pravoslavne crkve

Katoličke crkve

Jevrejske zajednice

Islamske zajednice

Šta su to nepokretni praznici Pravoslavnih Srba? Šta su Tijelovo ili Svi Sveti koje obeležavaju Katolici? Šta je to Kurban Bajram ili Mevlud koji su značajni za Islam? Ros Hodes ili Salos Regalim kod Jevreja?! Sve ovo i mnogo drugih detalja o verskim praznicima možete da saznate iz ove brošure.

Svim, gore pomenutim veroispovestima je nešto zajedničko: praznici su posvećeni Tvorcu. Tokom praznika pažnja vernika je posebno okrenuta duhovnim vrednostima. Ti dani su veoma bitni u životu svakog čoveka posvećenog veri. Veoma je bitno da znamo značenje i poruke praznika, ne samo zajednice kojoj sami pripadamo, već i osnovne pojmove koji čine okosnicu verovanja drugih.

Svako od nas može sebi da postavi pitanje – koliko je upoznat sa osnovnim postulatima vere, tradicije svog komšije, prijatelja. Pored nas žive ljudi koji pripadaju različitim verama. To je bogatstvo koje Srbija ima. Ono što mi želimo ovom knjigom je, da se još bolje upoznamo i samim tim razumemo, da uzajamno poštujemo pravo svakog na svoju veru, kulturu, svoj identitet.

Trudeći se da budemo što bolji vernici u sopstvenoj veri postizemo i veće razumevanje i postovanje drugih. Tolerancija koja se ne razvija dalje, nosi opasnost u sebi da pređe u ignorisanje, što je naročito opasno u multietničkim sredinama.

Ovu poruku želimo da pošaljemo svetu, a pre svega svim narodima i njihovim veroispovestima na Balkanu.

Na kraju, napominjemo da u ovoj knjizi nisu dati svi praznici gore navedenih veroispovesti, već jedan uži izbor. Nadamo se da ćemo nastaviti ovaj ciklus i u sledećim naslovima dati prikaz ne samo izostavljenih praznika, već i verskih običaja kako srpskih, tako i drugih naroda koji žive u Srbiji.

SRPSKA PRAVOSLAVNA CRKVA

(nepokretni praznici)

Crkveni praznici koje obeležava SPC mogu biti: Gospodnji, Bogorodični i svetiteljski. Nedelja je posvećena vaskrsenju Isusa Hrista. Praznici koji se slave uvek istog datuma su nepokretni praznici. Pokretni praznici zavise od datuma Vaskrsa.

Ovaj datum se određuje na osnovu mesečevih mena i zato se stalno menja. Datumi praznika koji su dati u ovoj knjizi su prikazani na način na koji SPC računa tj. po starom, julijanskom kalendaru i razlika je 13 dana (toliko dana kasni) dana u odnosu na gregorijanski kalendar.

Objašnjenja crkvenih praznika su preuzeta iz Ohridskog Prologa sv. vladike Nikolaja Velimirovića. Toplo preporučujemo svakodnevno čitanje Prologa jer se u Prologu nalaze objašnjenja i tumačenja za svaki dan u godini (objašnjenje, rasuđivanje, sozercanje i beseda). Mi smo preuzeli samo mali deo iz ove bogate riznice. Tumačenje pokretnih praznika možete da nađete u Omilijima sv. vladike Nikolaja. U knjizi koju sada čitate posebno smo izdvojili nepokretne praznike. Pokretni praznici kao što su Cveti, Veliki Petak, Vaskrs, Vaznesenje Gospodnje, Sveta Trojica biće obrađeni drugim prilikama.

1. januar . . . . .

Obrezanje Gospoda i Boga i Spasa našega Isusa Hrista

Uosmi dan po rođenju bi Mladenac božanski donesen u hram i obrezan shodno zakonu postojećem u Izrailju još od vremena Avramova. Tom prilikom nadedoše mu ime Isus kako je i blagovestio arhangel Gavril Presvetoj Devi. Starozavetno obrezanje predobražava novozavetno krštenje. Obrezanje Gospoda pokazuje, da je On primio na sebe istinsko telo ljudsko a ne prividno, kako su doznije učili o Njemu jeretici. Još je Gospod obrezan i za to što je hteo da isupuni sav zakon, koji je On sam dao kroz proroke i praoce. Ispunivši taj propis zakonski On ga je zamenio krštenjem u crkvi Svojoj. „Jer u Hristu Isusu niti što pomaže obrezanje ni neobrezanje, nego nova tvar“ (Gal. 6, 15), objavljuje apostol. (U crkvenoj službi ovaj Gospodnji praznik nema ni predprazništvo ni poprazništvo).

6. januar . . . . .

Bogojavljenje

Kada Gospod Isus beše navršio 30 godina od Svog telesnog rođenja On otpoče Svoj učiteljski i spasiteljski posao. I sam početak početka oznamenova krštenjem na Jordanu. Sv. Kiril Jerusalimski veli: „početak sveta voda, početak Jevanđelja Jordan“. Pri krštenju Gospoda u vodi objavila se svetu ona tajna, koja

se u St. Zavetu nagoveštavala o kojoj se u starom Misiru i Indiji samo basnoslovalo, tj. tajna božanske svete Trojice. Otac se javio čuvstvu sluha, Duh se javio čuvstvu vida, a Sin se javio uz to još i čuvstvu dodira. Otac je izrekao Svoje svedočanstvo o Sinu, Sin se krsti u vodi a Duh Sveti u vidu goluba lebdeo je nad vodom. A kada Jovan Krstitelj zasvedoči i reče o Hristu: Ovo je jagnje Božije koje uze na se grijehe sveta (Jov. I, 29) i kada on pogruzi i krsti Gospoda u Jordanu, time se pokaza i misija Hristova u svetu i put našega spasenja.

Na ime: Gospod uze na se grehe roda čovečjeg i pod njima umre (pogruženje) i ožive (izlazak iz vode); i mi moramo umreti kao stari grehovni čovek i oživeti kao očišćeni, obnovljeni i preporođeni. Ovo je Spasitelj, i ovo je put spasenja. Praznik Bogojavljenja (Teofanija, po grčki) naziva se još i Prosvećenjem. Jer nas događaj na Jordanu prosvećuje pokazajući nam Boga kao Trojicu jednobitnu i nerazdeljnu. To je jedno. I drugo: jer se svak od nas krštenjem u vodi prosvećuje time što postaje usinovljen od Oca Svetlosti, zaslugom Sina, i silom Duha Svetoga.

14. januar . . . . .

Sv. Sava arhiep. srpski

Sin Stefana Nemanje, velikog župana srpskog, rođen 1169. god. Kao mladić žudeo za duhovnim životom, zbog čega je odbegao u Svetu Goru, gde se zamonašio i sa retkom revnošću prošao ceo podvižnički ustav. Nemanja posleduje primeru sina, te i sam dođe u Sv. Goru, gde se zamonaši i umre kao monah Simeon. Sava je izdejsstvovao kod cara i patrijarha nezavisnost srpske crkve, i postao prvi arhiepiskop srpski. Podigao

je, zajedno sa ocem svojim, manastir Hilendar, a po tom i mnoge druge manastire, crkve i škole po zemlji srpskoj. Putovao je u dva maha na poklonjenje svetinjama u Svetoj Zemlji. Mirio braću svoju, zavađenu oko vlasti; mirio Srbe sa susedima njihovim, i stvarajući srpsku crkvu stvarao je kroz to srpsku državu i kulturu. Unosio je mir među sve balkanske narode i radio je na dobro sviju, zbog čega je i bio poštovan i voljen od sviju Balkanaca. Narodu srpskom on je dao hrišćansku dušu, koja nije propala sa propašću države srpske. Skončao u Trnovu u vreme cara Asena, razbolevisi se posle službe Božje na Bogojavljenje, 12. januara 1236. god. Telo mu preneo kralj Vladislav u Mileševo, odakle ga Sinan paša digne i spali na Vračaru u Beogradu, 27. aprila 1595. god.

30. januar . . . . .

Tri jerarha

Svetitelji: Vasilije Veliki, Grigorije Bogoslov i Jovan Zlatoust, imaju svaki posebno svoj dan praznovanja u mesecu januaru, i to: Vasilije 1. jan., Grigorije 25. jan., i Zlatoust 27. jan. A ovaj zajednički praznik ustanovljen je u XI stoleću za vreme cara Aleksija Komnena. Jednom nasta od nekud raspra u narodu oko toga, ko je od ove trojice najveći? Jedni uzdizahu Vasilija zbog njegove čistote i hrabrosti; drugi izdizahu Grigorija zbog njegove nedostižne dubine i visine čudesne krasnorečivosti i jasnoće izlaganja vere. I tako jedni se nazvaše Vasilijani, drugi Grigorijani, a treći Jovaniti. No promislom Božjim ovaj spor bi rešen na korist crkve i na još veću slavu trojice svetitelja. Episkop Evhaitski Jovan (14. Juna) imade jednu viziju u snu, na ime: najpre

mu se javiše svaki od ova tri svetitelj napose u velikoj slavi i neiskazanoj krasoti, a po tom sva tri zajedno. Tada mu rekoše: „mi smo jedno u Boga, kao što vidiš, i ništa nema u nama protivrečno... niti ima među nama prvog ni drugog“. Još posavetovaše svetitelji episkopa Jovana, da im on napiše jednu zajedničku službu, i da im se odredi jedan zajednički dan praznika. Povodom ovoga divnog viđenja spor se reši na taj način, što se odredi 30. jan. Kao zajednički praznik za sva tri ova Jerarha. Ovaj praznik grčki narod smatra ne samo crkvenim nego i svojim najvećim nacionalnim i školskim praznikom.

2. februar . . . . .

Sretenje Gospodnje

U četrdeseti dan po Roždestvu donese Presveta Deva svog božanskog Sina u hram jerusalimski, da Ga shodno zakonu posveti Bogu i sebe očisti (Levit. 12,2-7; Ishod. 12,2). I ako ni jedno ni drugo nije bilo potrebno, ipak Zakonodavac nije hteo nikako da se ogreši o Svoj zakon, koji je On bio dao kroz Svoga slugu i proroka Mojseja. U to vreme držao je čredu u hramu provsveštenik Zaharija, otac Jovan Preteče. On stavi Devu Mariju ne na mesto za žene nego na mesto za devojke u hramu. Tom prilikom pojave se u hramu dve čudne ličnosti: starac Simeon i Ana kći Fanuilova. Pravedni starac uze na ruke svoje Mesiju i reče: sad otpusti slugu Tvojega, Gospode, jer vidješe oči moje spasenije Tvoje. Još reče Simeon za Hrista Mladenca: gle, ovaj leži da mnoge obori i podigne u Izrailju. Ana pak, koja od mladosti služalaše Bogu u hramu postom i molitvama, i sama poznade Mesiju, pa proslavi Boga i objavi

Jerusalimljanima o dolasku Dugočekanoga. A fariseji, prisutni u hramu, koji videše i čuše sve, srditi na Zahariju što stavi Devu Mariju na mesto za devojke, dostaviše to caru Irodu. Uveren, da je to Novi Car, o kome su mu zvezdari s Istoka govorili, Irod brzo posla da ubiju Isusa. No u međuvremenu božanska porodica beše već izmakla iz grada i uputila se u Misir, po uputstvu angela Božjeg. Dan Sretenja praznovan je od samog početka, no toržestveno praznovanje ovoga dana ustanovljeno je naročito 544. god. u vreme cara Justinijana.

25. mart . . . . .

Blagovest

Kada se Presvetoj Devi navršī jedanaest godina prebivanja i služenja pri hramu Jerusalimskom, i četrnaest godina od rođenja – kada, dakle, stupi u 15-tu godinu života, saopštiše joj sveštenici, da po zakonu ona ne može više ostati pri hramu, nego treba da se obruči i stupi u brak. No kako veliko iznenađenje za sve sveštenike bi odgovor Presvete Deve, da je se ona posvetila Bogu i da želi ostati devojkom do smrti ne stupajući ni s kim u brak! Tada po Promislu i vnušenju Božjem prvosveštenik Zaharija, otac Pretečev, dogovorio sa ostalim sveštenicima, sabra 12 bezženih ljudi iz plemena Davidova, da bi jednome od njih uručili Devu Mariju na čuvanje devojaštva njenog i staranja o njoj. I bi uručena starome Josifu iz Nazareta, koji joj beše i srodnik. U domu Josifovom Presveta Deva produži živeti isto kao i u hramu Solomonovom, provodeći vreme u čitanju Sv. Pisma, u molitvama, bogorazmišljanju, postu i ručnom radu. Gotovo nikad iz kuće ne izlaziše, niti se

interesovaše svetim stvarima i događajima. Malo je skim u opšte govorila, i nikad bez naročite potrebe. Najčešće je u kući opštila sa dvema kćerima Josifovim. No kada se navrši vreme prorečeno Danilom prorokom, i kada Bog blagovoli ispuniti obećanje Svoje izgnanom Adamu i prorocima, javi se veliki arhangel Gavril u odaji Presvete Deve, i to, kako neki svešteni pisci pišu, u trenutku baš kada je ona držala otvorenog proroka Isaiju i razmišljala o njegovom velikom proročanstvu: gle, devojka će se začeti i rodiće sina! Javi joj se Gavril u svetlosti arhangelskoj i reče joj: raduj se, blagodatna! Gospod je s tobom! I ostalo sve redom kako piše u Jevanđelju božanstvenog Luke. Sa ovom arhangelskom blagovešću, i sa silaskom Duha Svetoga na Devu Prečistu, otpočinje spasenje ljudi i obnovljenje stvari. Istoriju Novog Zaveta otvorio je arhangel Gavril rečju: Raduj se! Da oznamenuje time, da Novi Zavet ima da znači radost za ljude i za svu stvorenu tvar. Otuda i Blagovest se smatra koliko velikim toliko i radosnim praznikom.

23. april . . . . .

Sv. Vel. Muč. Đorđe

Ovaj slavni i pobedonosni svetitelj beše rođen u Kapadokiji kao sin bogatih i blagočestivih roditelja. Otac mu postrada za Hrista, i majka mu se preseli u Palestinu. Kada poraste Đorđe ode u vojsku, gde dospe u dvadesetoj svojoj godini do čina tribuna, i kao takva beše na službi pri caru Dioklecijanu. Kada ovaj car otpoče strašeno gonjenje na hrišćane, stupi Đorđe pred njega i odvažno ispovedi, da je i on hrišćanin. Car ga baci u tamnicu, a naredi da mu se noge stave u klade a na

prsi težak kamen. Po tom naredi, te ga vezaše na točak, pod kojim behu daske sa velikim ekserima, i da ga tako okreću, dok mu celo telo ne posta kao jedna krvava rana. Po tom ga zakopa u rov, tako da mu samo glava beše van zemlje, i ostavi ga u rovu tri dana i tri noći. Po tom preko nekoga mađioničara dade mu smrtonosni otrov. No pri svim ovim mukama Đorđe se neprestano moljaše Bogu, i Bog ga isceljivaše trenutno, i spasavaše od smrti na veliko udivljenje naroda. Kada i mrtvaca jednog molitvom vaskrse, tada mnogi primiše veru Hristovu. Među onima beše i žena careva Aleksandra, i glavni žrec Atanasije, i zemljodjac Glikerije, i Valerije, Donat i Terina. Najzad osudi car Đorđa i svoju ženu Aleksandru na posećenje mačem. Blažena Aleksandra izdahnu na gubilištu pre posećenja, a sv. Đorđe bi posećen 303. god. Čudesima, koja se desiše na grobu sv. Đorđa nema broja. Nema broja ni njegovim javljanjima u snu i na javi mnogima, koji ga spomenuše i njegovu pomoć poiskaše od onda do dana današnjega. Razgorevši se ljubavlju prema Hristu Gospodu svetom Đorđu ne beše teško sve ostaviti radi te ljubavi: i čin, i bogatstvo i carsku počast, i prijatelje, i sav svet. Za tu ljubav Gospod ga nagradi vencem neuvele slave na nebu i na zemlji i životom večnim u carstvu Svom. Još mu darova Gospod silu i vlast da pomaže u bedama i nevoljama svima onima koji ga slave i njegovo ime prizivaju.

21. maj . . . . .

Sv. Car Konstantin i carica Jelena

Roditelji Konstantinovi behu car Konstancije Flor i carica Jelena. Flor imaše još dece od druge žene, no od Jelene imaše samo ovoga Konstantina. Tri velike

borbe imaše Konstantin kad se zacari: jednu protiv Maksencija, tiranina u Rimu, drugu protiv Skita na Dunavu i treću protiv Vizantinaca. Pred borbu sa Maksencijem, kada Konstantin beše u velikoj brizi i sumnji u uspeh svoj, javi mu se na danu presjajan krst na nebu, sav okićen zvezdama, i na krstu stajaše napisano: ovim pobeđuj. Car udivljen naredi, da se skuje veliki krst, sličan onome što mu se javi, i da se novi pred vojskom. Silom krsta on zadobi slavnu pobedu nad brojno nadmoćnim neprijateljem. Maksencije se udavi u reci Tibru. Odmah po tom Konstantin izda znameniti Edikt, u Milanu 313. god., da prestanu gonjenja hrišćana. Pobedivši Vizantince on sagradi divan prestoni grad na Bosforu, koji se od tada prozva Konstantinopolj. No pred tim Konstantin pade u tešku bolest prokaznu. Žrečevi i lekari savetovahu mu kao lek kupanje u krvi zaklane dece. No on to odbi. Tada mu se javiše apostoli Petar i Pavle i rekoše mu, da potraži episkopa Silvestra, koji će ga izlečiti od strašne bolesti. Episkop ga pouči veri hrišćanskoj i krsti, i prokaza iščeze sa tela carevog. Kada nasto razdor u crkvi zbog smutljivog jeretika Arija, car sazva I Vaseljenski Sabor u Nikeji 325. god., gde se jeres osudi i Pravoslavlje utvrdi. Sveta Jelena, blagočestiva majka careva, revnovaše mnogo za veru Hristovu. Ona poseti Jerusalim i pronade Časni Krst Gospodnji, i sazida na Golgoti crkvu Vaskrsenja i još mnoge druge crkve po Svetoj Zemlji. U svojoj 80 godini predstavi se ova sveta žena Gospodu 327. god. A car Konstantin nadživi svoju majku za 10 godina, i upokoji se u svojoj 65 god. 337. god. u gradu Nikomidiji. Telo njegovo bi sahranjeno u crkvi Svetih Apostola u Carigradu.

24. juni

Rođenje sv. Jovana Preteče i Krstitelja Gospodnjeg

Na šest meseci pre svoga javljanja u Nazaret Presvetoj Devi Mariji veliki Gavril, arhangel Božji, javio se prvosvešteniku Zahariju u hramu Jerusalimskom. Pre nego što je objavio čudesno začeće bezmužne device, arhangel je objavio čudesno začeće bezdetne starice. Zaharije ne poverova odmah rečima vesnika Božjeg, i zato mu se jezik veza nemilom, i ostade nem sve do osmoga dana po rođenju Jovanovom. U taj dan skupiše se srodnici Zaharijini i Jelisavetini radi obrezanja mladenca i radi nadevanja imena. Pa kada upitaše oca, kakvo bi ime on želeo dati sinu, on, budući nem, napisa, na daščici: Jovan. I u tom času odreši mu se jezik, i on poče govoriti. Dom Zaharijin beše na visinama između Vitlejema i Hevrona. Po celom Izrailju beše se razneo glas o pojavi angela Božjeg Zahariji, o nemilu ovoga i odrešenju jezika njegovog u času kada napisa ime Jovan. Glas o tome beše došao i do Iroda. Zato Irod, kada posla da se pokolju deca po Vitejemu, uputi ljude u brdsko obitalište porodice Zaharijine, da ubiju i Jovana. No Jelisaveta blagovremeno sakri dete. Razjaren zbog ovoga car Irod posla dželate u hram Zahariji (jer se desi da Zahariji opet beše čreda služenja u hramu Jerusalimskom) da ga ubiju. Između pritvora i hrama Zaharija bi ubijen, a krv njegova se usiri i skameni na pločama, i osta tako kao stalan svedok protiv Iroda. Jelisaveta se sakrije sa detetom u neku pešteru, gde uskoro ona premine. Mladenac Jovan osta u pustinji sam na staranju Boga i angela Božjih.

Sv. apostol Petar

Sin Jonin, brat Andreje prvozvanog, iz plemena Simeonova, iz gada Vitsaide. Bio je ribar, i najpre se zvao Simonom, no Gospod je blagoizvoleo nazvati ga Kifom, ili Petrom (Jov. 1, 42). On je prvi od učenika jasno izrazio veru u Gospoda Isusa rekavši: Ti si Hristos, Sin Boga živoga (Mat. 16, 16). Njegova ljubav prema Gospodu bila je velika, a njegova vera u Gospoda postepeno se utvrđivala. Kada je Gospod izveden na sud Petar Ga se tri puta odrekao, no samo jedan pogled u lice Gospoda – i duša Petrova bila je ispunjena stidom i pokajanjem. Posle silaska Svetog Duha Petar se javlja neustrašivim i silnim propovednikom Jevandelja. Posle njegove jedne besede u Jerusalimu obratilo se u veru oko 3000 duša. Propovedao je Jevandelje po Palestini i Maloj Aziji, po Iliriku i Italiji. Činio je moćna čudesa: lečio je bolesne, vaskrsavao mrtve; čak i od senke njegove isceljivali su se bolesnici. Imao je veliku borbu sa Simonom Volhom, koji se izdavao za boga, a u stvari bio je sluga satanin. Najzad ga je posramio i pobedio. Po zapovesti opakoga cara Nerona, Simonovog prijatelja, Petar bi osuđen na smrt. Postavivši Lina za episkopa u Rimu i posavetovavši i utešivši stado Hristovo, Petar pođe radosno na smrt. Videći krst pred sobom on umoli svoje dželate, da ga raspnu naopako, pošto smatraše sebe nedostojnim da umre kao i Gospod njegov. I tako upokoji se veliki sluga velikog Gospodara, i primi venac slave večne.

Sv. apostol Pavle

Rodom iz Tarsa, a od plemena Venijaminova. Najpre se zvalo Savle, učio se kod Gamalila, bio farisej i gonitelj hrišćanstva. Čudesno obraćen u veru hrišćansku samim Gospodom, koji mu se javio na putu za Damask. Kršten od ap. Ananije, prozvat Pavlom i uvršćen u službu velikih apostola. Sa plamenom revnošću propovedao jevanđelje svuda od granica Arabije do Španije, među Jevrejima i među neznabošcima. Dobio naziv apostola neznabožaca. Koliko su strahovita bila njegova stradanja toliko je bilo njegovo nadčovečansko strpljenje. Kroz sve godine njegovog propovedanja on je iz dana u dan visio kao o jednom slabom končiću između života i smrti. Pošto je ispunio sve dane i noći trudom i stradanjem za Hrista, pošto je dostigao tu meru savršenstva, da je mogao reći: ne živim ja nego Hristos živi u meni, tada je bio posećen u Rimu, u vreme cara Nerona kad i apostol Petar.

20. juli . . . . .

Sv. prorok Ilija

Bogovidac, čudotvorac, revnitelj vere Božje, sv. Ilija bi rodom od plemena Aronova iz grada Tesvita, zbog čega je prozvat Tesvićanin. Kad se Ilija rodi, otac njegov Savah vide anđele Božje oko deteta, kako ognjem dete povijaju i plamen mu daju da jede. To bi predznamenje Ilijinog plamenog karaktera i njegove bogodane sile ognjene. Svu mladost svoju proveo je u bogomislju i molitvi, povlačeći se često u pustinju, da u tišini razmišlja i moli se. U to vreme carstvo jevrejsko beše razdeljeno na dva nejednaka dela: carstvo Judino

obuhvatajući ostalih 10 plemena sa prestonicom u Samariji. Prvim carstvom vladahu potomci Solomonovi, a drugim potomci Jerovoama, sluge Solomonova. Najveći sukob imaše prorok Ilija sa Izrailjskim carem Ahavom i njegovom opakom ženom Jezaveljom. Jer ovi se klanjahu idolima i odvrćahu narod da služi Bogu jedinome i živome. Pri tom još Jezavelja, kao Sirijanka, nagovori muža te podiže hram Sirijskome Bogu Vaalu, i odredi mnoge sveštenike na službu tome lažnom bogu. Velikim čudesima Ilija dokaza silu i vlast Božju; on zatvori nebo, te ne bi kiše tri godine i šest meseci; spusti ogranj s neba i zapali žrtvu Bogu svome, dok žrečevi Vaalovi to ne mogoše učiniti; svede kišu s neba molitvom svojom; čudesno umnoži brašno i ulje u kući udovice u Sarepti, i vaskrse joj umrlog sina; proreče Ahavu, da će mu psi krv lizati, i Jezavelji, da će je psi izesti, što se i dogori; i druga mnoga čudesa učini i događaje proreče. Na Horivu razgovaraše s Bogom i ču glas Božji u tihom svetlom povetarcu. Pred smrt uze Jeliseja i odredi ga za naslednika u proročkom zvanju; svojim ogrtačem preseče vodu u Jordanu; i najzad bi uzet na nebo u ognjenim kolima sa ognjenim konjima. Na Tavoru javio se zajedno s Mojsejem Gospodu našem Isusu Hristu. Pred kraj sveta opet će se Ilija javiti, da suzbije silu Antihristovu (Otkr. 11).

6. avgust . . . . .

*Preobraženje Gospoda Boga i Spasa
našeg Isusa Hrista*

Treće godine Svoje propovedi na zemlji Gospod Isus češće govoraše učenicima Svojim o bliskom stradanju Svome, no ujedno i o slavi Svojoj posle

stradanja na krstu. Da ne bi predstojeće stradanje Njegovo sasvim raslabilo učenike te da ne bi otpali od Njega. On Premudri, htede im pre stradanja pokazati delimično slavu Svoju božansku. Zato uzevši sobom Petra, Jakova i Jovana iziđe s njima noću na goru Tavor, i tu se preobrazi pre njima. I zasja se lice njegovo kao sunce a haljine njegove postade svijetle kao snijeg. I pojavise se pokraj Njega Mojsej i Ilija, veliki starozavetni proroci. I videše učenici i udivise se. I reče Petar: Gospode, dobro nam je ovde biti; ako hoćeš da načinima ovde tri sjenice (kolibe): Tebi jednu, a Mojsiju jednu, a jednu Iliji. No dok još Petar govoraše, udaljiše se Mojsej i Ilija, i sjajan oblak okruži Gospoda i učenike, i dođe glas iz oblaka: ovo je sin moj ljubazni, koji je po mojoj volji; njega poslušajte. Čuvši ovaj glas učenici padoše ničice na zemlju kao mrtvi i ostaše tako ležeći u strahu dokle im Gospod ne priđe i ne reče im: ustanite i ne bojte se (Mat. 17). Zašto Gospod uze samo trojicu učenika na Tavor a ne sve? Jer Juda ne beše dostojan da vidi božansku slavu Učitelja, koga će on izdati, a njega samog Gospod ne hte ostaviti pod gorom, da ne bi time izdajnik pravdao svoje izdajstvo. Zašto se preobrazi na gori a ne u dolini. Da bi nas naučio dvema vrlinama: trudoljublju i bogomisliju. Jer penjanje na visinu zahteva trud, a visina predstavlja visinu naših misli, tj. bogomislije. Zašto se preobrazi noću? Jer je noć podesnija za molitvu i bogomislije nego dan, i jer noć zakriva tamom svu zemaljsku krasotu i otkriva krasotu zvezdanog neba. Zašto se pojavise Mojsej i Ilija? Da se razbije zabluda jevrejska, kao da je Hristos veći od proroka, Ilija, Jeremija ili neki drugi – zato se On javlja kao Car nad prorocima, i zato se Mojsej i Ilija javljaju kao sluge Njegove. Dotle je Gospod, mnogo puta pokazao božansku moć Svoju, a na Tavoru im je pokazao

božansku prirodu Svoju. To viđenje Božanstva Njegovog i slihanje nebeskog svedočanstva o Njemu kao Sinu Božjem trebalo je da posluži učenicima u dane stradanja Gospodnjeg na ukrepljenje nepokolebljive vere u Njega i Njegovu krajnju pobeđu.

15. avgust . . . . .

Uspenije Presvete Bogorodice

Gospod koji je na Sinaju zapovedio petom zapovešću: Poštuj oca svoga i mater svoju, pokazao je primerom Svojim, kako treba poštovati roditeljku svoju. Viseći na krstu u mukama On se seti Matere Svoje i pokazajući na apostola Jovana reče joj: ženo, eto ti sina! Po tom reče Jovanu: eto ti matere! I tako zbrinuvši Svoju Majku On izdahnu. Jovan imaše dom na Sionu u Jerusalimu, u koji se nastani i Bogorodica i osta da živi do kraja svojih dana na zemlji. Svojim molitvama, blagim savetima, krotošću i trpeljivošću ona mnogo pomagaše apostolima Sina svoga. U glavnome sve vreme do smrti provela je ona u Jerusalimu obilazeći često ona mesta, koja su je podsećala na velike događaje i na velika dela Sina svoga. Naročito je često pohodila Golgotu. Vitlejem i goru Jeleonsku. Od njenih dužih putovanja pominje se njena poseta sv. Ignjatiju Bogonoscu u Antiohiji, poseta sv. Lazaru četvorodnevnom, episkopu Kiparskom, poseta Sv. Gori koju je ona blagosloвила, i bavljenje u Efesu sa sv. Jovanom za vreme velikog gonjenja hrišćana u Jerusalimu. U svojoj starosti ona se često molila Gospodu i Bogu svome na Jeleonskoj gori, na mestu Vaznesenja Njegova, da je što pre uzme iz ovoga sveta. Jednom prilikom javi joj se arhangel Gavril, i objavi

joj, da će kroz tri dana biti upokojena. I dade joj angel Božji jednu granu palmovu, koja će se nositi pri njenom sprovodu. S velikom radošću ona se vrati doma poželevši u srcu, da još jedanput u ovom životu vidi sve apostole Hristove. Gospod joj ispuni ovu želju, i svi apostoli, nošeni angelima i oblacima, najednput se sabraše u dom Jovanov na Sionu. Sa velikom radošću vide ona svete apostole, ohrabri ih, posavetova i uteši; po tom mirno predade duh svoj Bogu bez ikakve muke i bolesti telesne. Apostoli uzeše kovčeg s telom njenim, od koga izlazaše aromatan miris, i u pratnji mnoštva hrišćana preneše u vrt Getsimanski u grobnicu sv. Joakima i Ane. Od zlobnih Jevreja zaklanjaše ih oblak po promislu Božjem. Neki sveštenik jevrejski, Atonije, dohvati rukama kovčeg u nameri da ga preturi, ali u tom času angel Božji odseče mu obe ruke. Tada on zavapi apostolima za pomoć, i bi isceljen pošto izjavi svoju veru u Gospoda Isusa Hrista. Apostol Toma beše izostao, opet po Božjem Promislu, da bi se tako opet otkrila jedna nova i preslavna tajna o Svetoj Bogorodici. Trećeg dana stiže i on, i poželi da celiva telo Svete Prečiste. No kada apostoli otvoriše grob, nadoše samo plaštanicu, a tela ne beše u grobu. Toga večera ona se javi apostolima, – mnoštvom angela okružena, i reče im: „radujte se, ja ću biti s vama navek.“ Ne zna se tačno, koliko stara beše Bogorodica u vreme uspenija svoga, ali preovlađuje mišljenje, da je bila prešla 60 godina svoga zemnog veka.

Usekovanje glave sv. Jovana Krstitelja

Irod Antika, sin staroga Iroda, ubice mladenaca Vitlejemskih u vreme rođenja Gospoda Isusa, beše gospodar Galileje u vreme propovedi Jovana Krstitelja. Beše taj Irod ženjen ćerkom nekoga arabskog kneza Areta. No Irod, zli izdanak od zloga korena, otera svoju zakonitu ženu i nezakonito uze sebi za sožitelnicu Irodijadu, ženu svoga brata Filipa, koji beše još u životu. Protiv ovog bezakonja usta Jovan Krstitelj i silno izobličii Iroda. Irod ga baci u tamnicu. Za vreme jednoga pira u svom dvoru u Sevastiji Galilejskoj igraše pred gostima Salomija, ćerka Irodijadina i Filipova. I pijani Irod, zanesen tom igrom, obeća igračici dati što god od njega iskala, ma to bilo i polovina carstva. Nagovorena od svoje majke Salomija zaiska glavu Jovana Krstitelja. Irod naredi te Jovana posekoše u tamnici i doneše glavu njegovu na tanjiru. Učenici Jovanovi noću uzeše telo svoga učitelja i česno ga sahraniše, a Irodijada izbode iglom jezik Jovanov, pa glavu zakopa na neko nečisto mesto. Šta je dalje bilo s glavom Jovanovom može se čitati pod 24. februarom. Ali ubrzo postiže Božja kazna ovu grupu zlotvora. Knez Areta, da opere čast svoje ćerke, udari s vojskom na Iroda i potuče ga do noge. Poraženi Irod bi osuđen od kesara rimskog Kaligule na progonstvo najpre u Galiju a po tom u Španiju. Kao izgnanici Irod i Irodijada živeše u bedi i poniženju, dok se zemlja ne otvori i ne proguta ih. A Salomija pogibe zlom smrću na reci Sikorisu (Suli). Smrt sv. Jovana dogodila se pred Pashu, a praznovanje 29. avgusta ustanovljeno je zbog toga što je toga dana osvećena

crkva, koju podigoše na grobu njegovom u Sevastiji car Konstantin i carica Jelena. U tu crkvu položene su i mošti učenika Jovanovih: Jeliseja i Avdije.

8. septembar . . . . .

Roždestvo Presvete Bogorodice

Sveta Deva Marija rodi se od starih roditelj svojih Joakima i Ane. Otac joj beše iz plemena Davidova, a mati od roda Aronova. I tako ona beđe po ocu od roda carska, a po majci od roda arhijerejska, i time već predobražavaše Onoga, koji će se iz nje roditi, kao Cara i Prvosveštenika. Njeni roditelji behu već ostareli, a nemahu dece. I zato behu postidni pred ljudima i skrušeni pred Bogom. I u skrušenosti svojoj moljahu se Bogu s plačem, da obaduje starost njihovu darovanjem jednoga čeda, kao što je nekad obradovao starca Avrama i staricu Saru darovavši im sina Isaka. I Bog svemogući i svevideći obradova ih radošću, koja je prevazilazila daleko sva njihova očekivanja i sve najlepše snove. Jer ima darova ne samo ćerku no i Bogomajku; ozari ih ne samo radošću vremenom nego i večnom. Dade im Bog samo jednu ćerku, koja im docnije rodi samo jednog unuka, – ali kakvu ćerku i kakvog unuka! Blagodatna Marija, blagoslovena među ženama, hram Duha Svetoga, oltar Boga Živoga, trapeza hleba nebesnoga, kivot svetinje Božje, drvo najslađega ploda, slava roda ljudskog, pohvala roda ženskog, istočnik devstva i čistote – to beše Bogom darovana ćerka Joakima i Ane. Rođena u Nazaretu, a posle 3 godine odvedena u hram Jerusalimski, odakle se vratila opet u Nazaret, da uskoro čuje blagovest sv. arhangela Gavrila o rođenju

Sina Božjeg, Spasitelja sveta, iz njenoga prečistoga i devičanskoga tela.

14. septembar. . . . .

Krstovdan

Ovoga dana praznuje se dva događaja u vezi sa časnim Krstom Hristovim: prvo pronalazak časnog Krsta na Golgoti, i drugo povratak časnog Krsta iz Persije opet u Jerusalim. Obilazeći Svetu Zemlju sv. carica Jelena namisli da potraži časni Krst Hristov. Neki starac Jevrejin, po imenu Juda, jedini znade mesto gde se Krst nahodaše, pa prisiljen od carice izjavi, da je Krst zakopan pod hramom Venerinim, koga podiže na Golgoti car Adrijan. Carica naredi, te porušiše taj idolski hram, pa kopajući u dubinu nađoše tri krsta. Dok carica beše u nedoumici, kako da raspozna Krst Hristov, prolazaše mimo toga mesta pratnja sa mrtvacem. Tada patrijarh Makarije reče, da među na mrtvacu redom jedan po jedan krst. Kada metnuše prvi i drugi krst, mrtvac ležaše nepromenjeno. A kada staviše na nj treći krst, mrtvac ožive. Po tome poznaše, da je to časni i životvorni Krst Hristov. Metnuše ga po tom i na jednu bolesnu ženu, i žena ozdravi. Tada patrijarh uzdiže krst, da ga sav narod vidi, a narod sa suzama pevaše: Gospode pomiluj! Carica Jelena napravi kovčeg od srebra i položi u nj časni Krst. Docnije car Hozroj osvojivši Jerusalim, odvede mnogi narod u ropstvo i odnese Krst Gospodnji u Persiju. U Persiji Krst je ležao 14 godina. 628. god. car grčki Iraklije pobedi Hozroja i sa slavom povrati Krst u Jerusalim. Ušavši u grad car Iraklije nošaše Krst na svojim leđima. No na jedanput stade car i ne mogaše

ni koraka kročiti. Patrijarh Zahraija vide angela, koji sprečavaše caru da u raskošnom carskom odelu ide pod Krstom i to po onom putu po kome je Gospod, bos i ponižen, hodio. To viđenje objavi patrijarh caru. Tada se car svuče. Pa u bednoj odeći i bosonog uze Krst, iznese ga na Golgotu, i položi u hram Vaskrsenja na radost i utehu celog hrišćanskog sveta.

14. oktobar . . . . .

Prep. Petka – Paraskeva

Ova slavna svetiteljka beše srpskoga porekla, rođena u gradu Epivatu (Pivat, po turski Bojados) između Silinavrije i Carigrada. Roditelji sv. Petke behu imućni i pobožni hrišćani, i osim Petke imašahu i jednoga sina, Jevtimija, koji se za života roditelja zamonaši, i docnije posta znameniti episkop Malitski. Po smrti roditelja devica Petka, vazda željna života povižničkog Hrista radi, napusti dom roditeljski i ode najpre u Carigrad, a potom u pustinju Jordansku, gde se podvizavala do starosti svoje. Ko bi mogao iskazati sve trudove, i patnje, i iskušenja demonska, koja pretrpe sv. Petka u toku mnogih godina? Pod starost javi joj se jednom angel Božji i reče joj: „ostavi pustinju, i vrati se u tvoje otečestvo; potrebno je da tamo predaš svoje telo zemlji, a dušom da se preseliš Gospodu“. Sv. Petka poslušala glas s neba, ostavi omiljenu joj pustinju, i vrati se u Egipat. Tu ona, prožive još dve godine, opet u neprestanom postu i molitvi, i onda predade duh svoj Bogu i preseli se u rajska naselja. Upokojila se u XI stoleću. Mošti njene čudotvorne u toku vremena behu prenošene: u Carigrad, u Trnovo, pa opet u Carigrad, pa u Beograd. Sada se

nalaze u Rumuniji, u gradu Jašu. U beogradskom gradu nalazi se voda (agnazma) sv. Petke, koja čudotvorno leči sve one bolesnike, koji s verom u Boga i ljubavi prema ovoj svetiteljki i njoj pritiču.

26. oktobar . . . . .

Sv. vel. muč. Dimitrije

Ovaj slavni i čudotvorni svetitelj rodi se u gradu Solunu od roditelja blagorodnih i blagočestivih. Izmoljen od Boga od bezdetnih roditelja Dimitrije beše jedina sin njihov, zbog čega bi s velikom pažnjom odnegovan i vaspitan. Njegov otac beše vojvoda Solunski; pa kad mu otac umre, car postavi Dimitija za vojvodu na mesto oca. Postavi viši ga za vojvodu hristoborni car Maksimijan naročito mu preporučio da goni i istrebljuje hrišćane u Solunu. No Dimitrije ne samo ne poslušao cara nego, naprotiv, javno ispovedaše i propovedaše Hrista Gospoda u gradu Solunu. Čuvši to car veoma se ogorčio na Dimitrija, pa kada se jednom vraćao iz rata protiv Sarmata, car Maksimijan svratio u Solun naročito, da stvar ispita. Prizva, dakle car Dimitrija vojvodu i ispitivaše ga o veri. Dimitrije javno pred carem priznao da je hrišćanin, i uz to još izobličio carevo idolopoklonstvo. Razjareni car baci Dimitija u tamnicu. Znajući šta ga čeka Dimitrije uručio sve svoje imanje svome vernom poslušniku Lupu, da razda sirotinji, i ode u tamnicu veseo, što mu predstojaše stradanje za Hrista Gospoda. U tamnici mu se javio angel Božji i reče mu: „mir ti, stradalče Hristov, mužaj se i krepim se!“ posle nekoliko dana poslao car vojnike u tamnicu da ubiju Dimitrija. Vojnici našoše svetitelja Božjeg na molitvi, i izbodoše

ga kopljem. Telo njegovo uzeše hrišćani potajno i sahraniše česno. Iz tela stradalca Hristova poteče celebno miro, kojim se mnogi bolesnici izlečeše. Uskoro nad moštima bi podignuta mala crkva. Neki velmož Ilirski Leontije bejaše bolestan od neizlečive bolesti. On priteče moštima sv. Dimitrija s molitvom, i bi potpuno isceljen. Iz blagodarnosti podiže Leontije mnogo veću crkvu na mesto stare. Svetitelj mu se javi u dva maha. Kada car Justinijan htede preneti mošti svetiteljeve iz Soluna u Carigrad, iskočiše plamene iskre od groba i ču se glas“ „stanite, i ne dirajte!“ i tako mošti sv. Dimitija ostaše zauvek u Solunu. Kao zaštitnik Soluna sv. Dimitrije mnogo se puta javljao i mnogo puta spasao Solun od velike bede. Čudesima njegovim broja nema. Sv. Dimitija smatraju Rusi pokroviteljem Sibira, koji je osvojen i Rusiji prisvojen 26. oktobra 1581. god.

8. novembar . . . . .

Sv. Arhistratig Mihail i ostale Sile Nebesne beztelesne

Angeli Božji bili su praznovani od ljudi još iz duboke starine. No to praznovanje često se izmetalo u obožavanje angela (IV Car. 23,5). Jeretici su svašta basnoslovlili o angelima. Neki su od tih gledali u angelima bogove; drugi i ako ih ne smatrahu bogovima nazivahu stvoriteljima vascelog vidljivog sveta. Laodikijski pomesni sabor koji beše na 4 ili 5 godina pre I Vaselj.Sabora, svojim 35. pravilom odbaci poklonjenje angelima kao bogovima i ustanovi pravilno poštovanje angela. U vreme pak Silvestra pape rimskog i Aleksandra patrijarha aleksandrijskog (iz IV v.) bi ustanovljen ovaj

praznik Arhistratiga Mihaila i proćih Sila nebesnih u mesecu Novembru. Zašto baš u Novembru? Zato što Novembar predstavlja deveti mesec posle meseca Marta. U mesecu Martu smatra se da je bilo stvorenje sveta. A deveti mesec posle Marta uzet je zbog 9 činova angelskih, koji su najpre stvoreni. Sv. Dionisije Areopagit, ućenih apostola Pavla, onoga apostola, koji se uzdigao do u treće nebo, opisao je ovih 9 činova u knjizi „O nebesnoj Jerarhiji“. Ti ćinovi su sledeći: šestokrili Serafimi, mnogooćiti Heruvimi i bogonosni Prestoli, Gospodstva, Sile i Vlasti, naćala, Arhangeli, Vojvoda cele vojske angelske jeste arhistratig Mihail. Kada je satana, Lucifer, otpao od Boga, i povukao sobom u propast jedan deo angela, tada je Mihail ustao i uzviknuo pred neotpalim angelima: *вонмемъ! станемъ добръ, станемъ со страхомъ!*

I sve nebesne vojske vernih angela gromovito su zapojale: *свјат, свјат, свјат Господ саваотъ исполнъ небо и земля славы и твоје ја!!*

(vidi o arhangelu Mihailu Is. Navina 5, 13-15; sv. Jude 9). Među angelima vlada savršeno jednomislije, jednodušnost i ljubav, a uz to još i potpuna poslušnost nižih činova višim ćinovima i svih ukupno svetoj volji Božjoj. Svaki narod ima svoga angela hranitelja, a osim toga i svaki hrišćanin ima svoga angela hranitelja. A na dan Strašnoga Suda sabraće se sve ogromno mnoštvo angela nebesnih svetih oko prestola Hristova, i pred svim njima objaviće se dela, reći i pomisli svakoga ćoveka. Neka bi nas Bog pomilovao i spasio molitvama sv. Arhistratiga Mihaila i proćih nebesnih sila beztelesnih. Amin

21. novembar . . . . .

Vavedenje Presvete Bogorodice

Kada se Presvetoj Devi Mariji navršiše tri godine od K rođenja, dovedeše je roditelji njeni sveti, Joakim i Ana, iz Nazareta u Jerusolim, da je predadu Bogu na službu prema ranijem obećanju svome. Tri dana puta ima od Nazareta do Jerusolima; no idući na bogougodno delo taj put ne beše im težak. Sabraše se i mnogi srodnici Joakimovi i Anini, da uzmu učešća u ovoj svetkovini, u kojoj uzimahu učešća nevidljivo i angeli Božji. Napred idahu device sa zapaljenim svećama u rukama, pa onda Presveta Deva, vođena s jedne strane ocem svojim a s druge majkom. Beše Deva ukrašena carskim blagoljepnim odećama i ukrasima, kako i priliči kćeri carevoj, nevesti božjoj. Za njima posledovaše množina srodnika i prijatelja, svi sa zapaljenim svećama. Pred hramom beše 15 stepena. Roditelji digoše Devu na prvi stepen, a ona onda sama brzo uzide do vrha, gde je sreće provosveštenik Zaharija, otac sv. Jovana preteče, i uzevši je za ruku uvede je ne samo u hram nego u svetinju nad svetinjama, u koju niko nikada ne ulažашe osim arhijereja, i to jedanput godišnje. Sv. Teofilakt Ohridski veli, da je Zaharija „van sebe bio i Bogom obuzet“ kada je Devu uvodio u najsvetije mesto hrama, iza druge zavese, inače se ne bi mogao ovaj postupak njegov objasniti. Tada roditelji prinesoše žrtvu Bogu, prema zakonu, primiše blagoslov od sveštenika, i vratiše se doma, a Presveta Deva osta pri hramu. I prebivaše ona pri hramu punih 9 godina. Dok joj behu roditelji živi posećivahu je često, a naročito blažena Ana. Kada pak roditelji njeni behu Bogom odazvani iz ovoga sveta, Presveta Deva osta kao siročće, i ne željahe nikako do smrti udaljavati

se iz hrama niti stupati u brak. Kako to beše protivno i zakonu i običaju u Izrailju, to ona po navršetku 12 godina bi data sv. Josifu, srodniku svome u Nazaret, da po vidom obručnice živi u devstvenosti, te tako i da svoju želju ispuni i prividno zakon zadovolji. Jer u to vreme ne znade se u Izrailju za devojke zaveštane na devstvo do kraja života. Presveta Deva Marija beše prva takva doživotno zaveštana devojka, i njoj posle sledovahu u crkvi Hristovoj hiljade devstvenica i devstvenika.

6. decembar . . . . .

Sv. Nikolaj Čudotvorac arhiep. Mirlikijski

Ovaj slavnik svetitelj, slavljen i danas po celome svetu, bi jedina sin u svojih znamenitih i bogatih roditelja, Teofana i None, žitelja grada Patare, u Likiji. Kao jedinca sina, darovanog im od Boga, oni opet posvetiše Bogu, i time dadoše ga Bogu kao uzdarje. Duhovnom životu nauči se sv. Nikolaj kod svog strica, Nikolaja ep. Patarskog, i zamonaši se u manastiru „Novi Sion“, osnovanom tim istim stricem njegovim. Po smrti roditelja Nikolaj razdade nasleđeno imanje siromasima ne zadržavajući ništa za sebe. Kao sveštenik u Patari beše se proćuo svojim milosrđem, ma da on brižljivo skrivaše svoja milosrdna dela ispunjujući reč Gospodnju: da ne zna levica tvoja što čini desnica tvoja (Mat. 6,3). Kada se predade samoći i bezmolviju, smišljajući da tako do smrti proživi, dođe mu glas sviše: „Nikolaje, pođi na podvig u narod, ako želiš biti od Mene uvenčan.“ Odmah po tom čudesnim Promislom Božjim bi izabran za arhiepiskopa grada Mira u Likiji. Milostiv, mudar, neustrašiv, sv. Nikolaj bio je pravi pastir dobri stadu svome. U vreme

gonjenja hrišćana pod Dioklecijanom i Maksimijanom bačen u tamnicu, on i u tamnici poučavaše ljude zakonu Božjem. Prisustvovao Prvom Vaseljenskom Saboru u Nikeji, i iz velike revnosti prema istini udario rukom jeretika Arija. Zbog toga dela bi uklonjen sa Sabora i od arhijerejske službe sve dok nekolicini prvih arhijereja na Saboru ne javi sam Gospod Hristos i Presveta Bogorodica i ne objaviše Svoje blagovolenje prema Nikolaju. Zaštitnik istine Božje ovaj divni svetitelj bio je vazda i odvažan zaštitnik pravde među ljudima. U dva maha spasao je po tri čoveka od nezasluzene smrtne kazne. Milostiv, istinit, pravdoljubiv, on je hodio među ljudima kao angel Božji. Još za života njegova ljudi su ga smatarali svetiteljem i prizivali ga u pomoć u mukama i bedama; i on se javljao, u snu i na javi, onima koji su ga prizivali, podjednako lako i brzo na blizu i na daleko, i pomagao. Od njegovog lica sijala je svetlost kao od lica Mojsijeva, i on je samom svojom pojavom donosio utehu, tišinu i dobru volju među ljude. U starosti pobole malo i upokoji se u Gospodu, mnogotrudan i mnogoplodan, da se večno veseli u carstvu nebeskom produžujući da čudesima na zemlji pomaže vernima i proslavlja Boga svoga. Upokojio se 6. Decembra 343. god.

25. decembar . . . . .

Roždestvo Gospoda i Boga našega Isusa Hrista

Akad se navrši vrijeme posla Bog sina svojega jednorodnoga (Gal. 4,4), da spase rod ljudski. I kad se ispuni devet meseci od blagovesti, koju javi arhangel Gavril Presvetoj Devi u Nazaretu govoreći: raduj se, blagodatna... evo začćeš i rodićeš sina, – u to vreme

iziđe zapovest od kesara Avgusta, da se popiše sav narod u carevini rimskoj. Shodno toj zapovesti trebaše svako da ide u svoj grad i tamo se upiše. Zato Josif Pravedni dođe s Presvetom Devom u Vitlejem, grad Davidov, jer oboje behu od carskog kolena Davidova. Pa kako se u taj maleni grad sleže mnogo naroda radi popisa, ne mogoše Josif i Marija naći konaka ni u jednoj kući, zbog čega se skloniše u jednu pećinu ovčarsku, gde pastiri ovce svoje zatvarahu. U toj pećini, a u noći između subote i nedelje, 25. decembra rodi Presveta Deva Spasitelja sveta, Gospoda Isusa Hrista. I rodivši Ga bez bola, kao što Ga je i začela bez greha, od Duha Svetoga a ne od čoveka, ona Ga sama povi u lanene pelene, pokloni Mu se kao Bogu i položi Ga u jasle. Potom priđe i pravedni Josif, i on Mu se pokloni kao božanskom plodu devičanske utrobe. Tada dođoše i pastiri iz polja, upućeni od angela Božjeg, i pokloniše Mu se kao Mesiji i Spasitelju. I čuše pastiri mnoštvo angela Božjih gde poju: slava na visini Bogu i na zemlji mir, među ljudima dobra volja (Lk.2). u to vreme stigoše i tri mudraca s Istoka vođeni čudesnom zvezdom, sa darovima svojim: zlatom, livanom i izmirnom, i pokloniše Mu se kao Caru nad carevima, i darivaše Ga darovima svojim (Mat.2). Tako dođe u svet Onaj, čiji dolazak bi prorečen od proroka, rodi se onako kako bi prorečeno: od Prečiste Deve, u gradu Vitlejemu, od kolena Davidova po telu, u vreme kada više ne beše u Jerusalimu cara od roda Judina, nego carovaše Irod tuđin. Posle mnogih Svojih praobraza i nagoveštenja, izaslanika i vesnika, proroka i pravednika, mudraca i careva, najzad se javi On, Gospodar sveta i Car nad carevima, da izvrši delo spasenja ljudskog, koje ne mogahu izvršiti sluge Njegove. Njemu neka je večna slava i hvala. Amin.

PRAZNICI U LITURGIJSKOJ GODINI U KATOLIČKOJ CRKVI

Crkvena ili liturgijska godina u Katoličkoj crkvi ispunjena je nizom praznika. Korisno je napomenuti da je većina praznika liturgijske godine podudarna u Katoličkoj i Pravoslavnoj crkvi, sa malim razlikama obzirom na kalendar i običaje slavljenja. Svi kršćani slave nedjelju kao spomen na Isusovo uskrsnuće, kojoj je prethodilo slavlje subote u starom zavetu, što sve hrišćane povezuje sa Jevrejskom zajednicom. Središnji liturgijski praznici obeležavaju spomen Isusovog utelovljenja, rođenja, muke, smrti i uskrsnuća, kao i uznesenja na nebo i poslanja Duha Svetoga.

Središte crkvene godine je Uskrs, koji ima četrdesetodnevnu pripremu, od Pepelnice ili Čiste srede do vazmenog trodnevlja, za vreme kojeg su vernici na poseban način pozvani na post, molitvu i dobra dela. Uskrsno ili vazmeno slavlje nastavlja se tokom pedeset dana i završava se svetkovinom Duhova.

Praznici koji označavaju Isusovo utelovljenje i rođenje na zemlji vezani su uz božićni ciklus. Božić se slavi svake godine 25. decembra. Pripreme za Božić odvijaju se tokom četiri nedelje došašća ili adventa, dok božićno vreme traje do praznika Isusovog krštenja, nedelje koja pada posle 6. januara. Devet meseci pre Božića (25. marta), slavi se Blagovest, praznik koji označava naveštenje po arhanđelu Gavrilu (Gabrijelu) i Marijino prihvatanje da postane Majka Isusova (up. *Lk 1, 26–38*).

6. januara slavi se praznik Bogojavljenje, kada su mudraci sa Istoka, vođeni zvezdom, došli da se poklone novorođenom Isusu u Vitlejemu (Betlehemu) (up. *Mt* 2, 1–12).

Praznici označavaju povest spasenja i njihovim slavljenjem vernici i sami proživljavaju i postaju sudeonici tih tajni. Reći ćemo nešto pobliže o pojedinim praznicima onako kako oni nailaze tokom crkvene godine.

Božić

Božić, koji se slavi 25. decembra, jedan je od najradosnijih praznika, hrišćanskom srcu najdraži i porodicama najbliži. Toga dana hrićani slave rođenje Isusa od Device Marije. On, koji je večni Bog, uzeo je smrtno telo i tako postao u svemu sličan ljudima osim u grehu. Sin Oca večnoga postao je Sin Čovečji, koga je svetu podarila Bogorodica u mestu Vitlejemu, u jednoj pećini. Sadržaj božićnog otajstva je Dete, Sin Božji. On je došao na zemlju da bi ljudsku noć teskobe i očaja preobrazio u Svetu noć. Ako je Dete središte božićnog prizora, svi običaji vezani uz Božić imaju svoj smisao i pogoduju stvaranju atmosfere radosti i prazničnog raspoloženja: svetlo – jer je Svetlo došlo u ljudsku tamu; darovanje – u Isusu Hristu Bog daje ljudima najljepši dar; čestitke – u Hristu Isusu Bog šalje ljudima, svojim miljenicima, najlepšu i najdražu čestitku. Bez prisutnosti Deteta sve bi bilo prazno. U tom slučaju važniji bi bio zimski solsticijum negoli božićna noć.

Postoji unutrašnja povezanost između Isusovog rođenja i tajne uskrsnuća. Apsolutna novost Isusovog rođenja naveštava divnu i neopozivu novost Njegovog uskrsnuća. Ova dva događaju izvanredno su važni za ljudski život: Njegov dolazak na ovaj svet po rođenju, i Njegov odlazak sa ovog sveta po smrti i uskrsnuću.

Povodom Božića, po lepom starom običaju u crkvi i po kućama vernika postavljaju se jaslice, koje plastično prikazuju događaj Isusovog rođenja. U nekim krajevima izrađuju se umetničke jaslice i postavljaju i na druga

mesta gde se ljudi susreću i okupljaju. Takođe se kite zeleni borovi ili jelke kao znak novog početka i života. Borovi se ukrašavaju kuglama ili sličnim ukrasima u znak da se Bog darovao nama, pa da i mi međusobno obdarimo jedni druge. U mnogim krajevima postoje brojni i lepi običaji vezani uz božićne praznike.

pater Ivan Cindori, Družba Isusova

Uskrs

Uskrs je najznačajnije slavlje u crkvenoj godini, kao što je i uskrsnuće Isusovo najveći događaj u povesti čovečanstva. Prema vazmenom otajstvu (tj. muci, smrti, uskrsnuću i slavi Isusa Hrista) usmerena je čitava crkvena godina, dok u isto vreme sveukupna crkvena godina i svi događaji u njoj dobijaju svoje značenje i svetlo od tog događaja.

Crkva svake nedelje slavi vazmeno otajstvo. »Uskrsnu Gospod uistinu, aleluja! Njemu slava i vlast u vekove vekova!« Ovaj radosni poklik odjekuje tokom čitavog uskrsnog vremena.

Isus je uskrsnuo rano u zoru, još za mraka, da bi svojim uskrsnim svetlom rasterao mrak, a zoru čovečanstva obasjao svojim svetlom. Uskrsnuće Isusa Hrista temelj je hrišćanske vere i njena središnja stvarnost. Isus, koji je umro na krstu, uskrsnuo je, pobedio je smrt, raspršio moć tame, a patnji i teskobi dao smisao. Izvan Njega život vernika ostaje prazan.

Da je Isus iz Nazareta, koji je sramotno umro na krstu, treći dan zaista uskrsnuo, svedoče apostoli, a posle njih Crkva kroz sva vremena. To svedočanstvo mnogi

vernici su »potpisali« svojom krvlju. Hrist svojim uskrsnućem daje vernicima nadu u preobražaj života. To je svedočanstvo da je život jači od smrti. Uskrsnuće je najjači dokaz da je uskrsnuli Isus zaista Bog.

Običaj je da se na Uskrs blagosilja jelo. Blagoslovljeno jelo znak je da se vernik odriče starog, grešnog načina života, a prihvata novi život koji proističe iz Hristovog uskrsnuća.

Kao simbol uskrsnuća često se koristi slika pileta koje se upravo izglo. Kao što je ono probilo koru jajeta, tako je uskrsli Hrist raskinuo okove greha i smrti.

pater Ivan Cindori, Družba Isusova

Duhovi

Pedeset dana posle Uskrsa Crkva u liturgijskoj godini slavi Duhove. U ovoj svetkovini slavi se dolazak treće Božanske ličnosti, poslana od Oca i Sina da sve posveti i dovede do ponoće Isusovo delo na zemlji.

Opisujući događaj Duhova (up. Dj 2, 1–13), jevanđelisti ne spominju pojavu nekog određenog lika, ni ljudskog ni bilo kojeg drugog. Događaj Duhova prate dva znaka: oganj i vetar.

Oganj je već u Starom zavetu označavao Božju prisutnost. Dovoljno je podsetiti na Njegovo ukazanje Mojsiju u plamenom grmu i nalog da pođe faraonu i izvede narod iz ropstva. Bog, treća Božanska ličnost, Duh Sveti, javio se apostolima u obliku plamenih jezika s nalogom da idu svim narodima i naveštavaju spasenje po Isusu Hristu. Vatra je velika sila i kada se rasplamsa

teško ju je zaustaviti. Kada je nad apostole sišla sila Duha, iznutra ih je zahvatio plamen i goreli su od želje da narodima naveštavaju ime Isusovo. Niko ih više nije mogao zaustaviti. Oni su postali drugi ljudi: veseli, otvoreni, slobodni, hrabri. Premda neuki, govorili su kao najbolji govornici.

Još veće čudo Duha Svetoga očitovalo se u tome što su ih svi oni koji su ih slušali – premda su dolazili iz raznih zemalja s posebnim jezicima – razumeli na svom maternjem jeziku (up. *Dj 2, 8–9*)! Čudesno je i to što se u prvi mah dalo krstiti 3000 ljudi. Podjednako je veličanstven i rast prvih hrišćanskih zajednica. Vlasti su im pretile kaznama, zatvorima... bili su bičevani i ubijani, ali uporno su nastavljali s naveštavanjem. Crkva to i danas čini preko misionara koji nošeni silom istog Duha napuštaju svoja boravišta i odlaze da naveštavaju Radosnu vest spasenja svim narodima sveta.

Delovanje Duha Svetoga takođe se označava simbolom *vetra*. Vetar dolazi odnekud i nekuda juri, to je sila koju ne možemo zaustaviti. Duh Sveti poput vetra raznosi svedočanstva apostola s jednog na drugi kraj sveta. Radosna vest i danas se po delovanju Duha Svetoga nezaustavljivo širi svetom.

pater Ivan Vinkov, Družba Isusova

Tijelovo

Tijelovo je svetkovina kojom slavimo Isusa koji nam daje svoje telo za hranu. Ova svetkovina otkriva dubine vere za koje je potrebno prosvetljenje Duha Svetoga. Ispunjena je značenjem i simbolikom. Značajna

je za život hrišćana jer upućuje na Isusovu prisutnost među njima.

Mojsije je nekada govorio narodu: »Setite se kako vas je Bog vodio kroz pustinju i hranio vas manom koja je padala s neba. Jeli ste hranu nebesku i uspeli da stignete u Obećanu zemlju... Slavite taj spomen da ne zaboravite dobrotu Božju...« (up. *Pnz* 8, 2 sl.) To je istina Starog zaveta koju su Izraelci slavili svake godine.

Crkva – narod Božji Novog saveza – slavi ostvarenje slikovito naveštene stvarnosti: Isus, daleko veći vođa od Mojsija, novi je znak Božje ljubavi među ljudima... Dok je hodao zemljom, govorio je i naučavao o ljubavi, a na kraju je tu istu ljubav posvedočio žrtvom vlastitog života! Dan pre nego što će biti predan, dao je svojim učenicima dva dara: hleb, bez kojeg nema života, i vino koje predstavlja okrepljenje i izvor radosti. U tim darovima Isus je ostavio sebe, svoj život, svoju muku, smrt i uskrsnuće, tako da po njima vidljivo ostaje među ljudima u sve dane do kraja sveta.

Učenicima je te večeri naložio da to redovno čine njemu na spomen. Oni su to i nastavili da rade preko liturgije, u kojoj u središnjem delu odjekuje: »Tajna vere!« I svaki put kada sveštenik izgovara Isusove reči: »Ovo je moje telo..., ovo je moja krv...«, čudesno pretvoreni hleb i vino postaju telo i krv Spasiteljeva, koji se daju vernicima za hranu i piće.

Tako je liturgija beskrvna žrtva Isusove krvne žrtve na Kalvariji. Po njoj se ostvaruje njegova trajna prisutnost među ljudima koja hrani, jača, spasava i vodi kroz život. On je Put po kojem mi ljudi ulazimo u večni život s Ocem. U Očevoj slavi živi se jedan drugačiji, duhovni život, različit od našeg života u telu. U hlebu i vinu Isus

daje svojim vernicima duhovne zalogaje tog života koji On već živi s Ocem u slavi. Mali zalogaji predstavljaju predukus večnog života, kako bi vernici mogli da se osnaže kada posustanu, prime ohrabrenje kad ih je strah, da bi mogli da ustanu kada padnu... Nudi im se snaga uskrslog Hrista, pobjednika smrti, koju mogu da prime u daru pričešća.

pater Ivan Vinkov, Družba Isusova

Velika Gospa (Velika Gospojina)

ili

Svetkovina Marijinog uznesenja na nebo

Slavi se u Katoličkoj crkvi 15. avgusta. Tog dana se veliki broj vernika i hodočasnika okuplja u marijanskim svetištima širom sveta (Lurd, Fatima, Čenstohova, Marija Bistrica, Sinj, Trsat, Tekije, Aljmaš, Međugorje...) i crkvama koje su Njoj posvećene.

Ta svetkovina ima svoje početke već u prvim stolicima Crkve. Marijino Uznesenje na nebo, kao od Boga objavljenu istinu koja ima svoje utemeljenje u Svetom pismu, neprekinutom predanju Crkve i živoj veri hrišćana, svečano je 1. novembra 1950. godine, u zajedništvu s čitavom Crkvom, kao stav vere proglasio papa Pije XII. To završno otajstvo Marijinog života ovako je definisano: »Bezgrešna Bogorodica uvek devica Marija, završivši put zemaljskog života bila je TELOM i DUŠOM uznesena u nebesku slavu«.

Od najranijih hrišćanskih vremena vladalo je u Crkvi uverenje da je telo Blažene Device Marije ne samo sačuvano od raspadanja, nego da je slavilo pobjedu nad

smrću i grehom i da je u nebu proslavljeno, slično kao i telo Njenog Sina Isusa Hrista. Sveti oci i veliki hrišćanski učitelji u propovedima prilikom proslave Marijinog Uznesenja govorili su o tome kao o istini koju hrišćanski vernici priznaju i verom usvajaju. O tome svedoče i mnogobrojne crkve posvećene Uznesenju Blažene Device Marije na nebo. Veoma opsežnu dokumentaciju o poštovanju Blažene Device Marije na nebo uznesene prikupio je fra Karlo Balić i objavio pod naslovom *Svedočanstva o Uznesenju Blažene Device Marije iz svih stoleća* (Rim, 1948–1950).

Marijino uznesenje telom i dušom na nebo kruna je Njenog bogomajčinstva, večnog devičanstva i bezgrešnog začeca. To je potpuno u skladu s vizijom Marije iz Svetog pisma, kako nam već od II stoleća svedoče crkveni oci, kada govore o povezanosti Marije, Nove Eve, s Hristom, Novim Adamom, u borbi protiv satane i u sudelovanju u pobedi nad grehom i smrću. Uznesenje Blažene Device Marije posebno je sudeoništvo u uskrsnuću Njenog Sina i predstavlja anticipaciju uskrsnuća i ostalih vernika.

Svečanim proglašenjem Uznesenja Marijinog telom i dušom na nebo sredinom prošlog stoleća, u veku silovitog i borbenog ateizma i materijalizma, Duh Sveti je u Crkvi na novi način otkrio po Mariji duhovnu dimenziju i večno određenje čoveka. A za Crkvu i čovečanstvo 21. stoleća, koje je započelo u opštoj ugroženosti i beznađu, Marijino Uznesenje na nebo dušom i telom ima snažnu i značajnu poruku: Čovek je stvoren za nebo, za večni život. To i za današnjeg vernika predstavlja zalag nepokolebljive nade.

pater Petar Galauner, Družba Isusova

Svi Sveti

Svetkovina Svih Svetih slavi se u Katoličkoj crkvi 1. Novembra. Tog dana *putujuća* ili *vojujuća* Crkva na zemlji seća se svih onih koji su kroz borbu i nevolje života na ovoj zemlji već prispeli u večnu slavu. U liturgiji se ovako moli: »Svemogući večni Bože, danas zajedno slavimo zasluge svih svetih. Molimo Te: što je više zagovornika, udeli nam i veće obilje svoga milosrđa.« To je takozvana *proslavljena* Crkva.

Naredni dan nazivamo Dušni dan. To je dan svih vernih mrtvih koji se, po katoličkom verovanju, još nalaze u čistilištu. To je *patnička* Crkva. Reč je o onima »koji posle zemaljske smrti još nisu dozreli da bi smesta mogli da gledaju lice Božje«.

Povodom svetkovine Svih Svetih ljudi uređuju grobove svojih pokojnika, donose cveće, pale sveće i na grobovima i u crkvama izriču molitve za svoje pokojnike. Tog dana svako želi da poseti grobove svojih najmilijih. U nemogućnosti da to učini zbog geografske udaljenosti ili nepoznavanja njihovog tačnog mesta, vernici pale sveće pred središnjim krstom na groblju ili pred nekom crkvom.

Svetkovina Svih Svetih slavila se na Istoku već u IV stoleću. U Antiohiji je proslavljan praznik Svih Svetih mučenika prve nedelje posle Duhova. Kasnije je papa Grgur IV godine 835. premestio taj praznik na današnji datum, koji se danas vrlo svečano slavi i na Istoku i na Zapadu. U nekim zemljama to je neradni dan.

Crkva se s posebnim poštovanjem i uvažavanjem seća svojih mučenika i svetaca, svih onih znanih i neznanih velikana Duha koji su sledili Isusa Hrista i tako dospeli

u večnu slavu i sačinjavaju veliko mnoštvo proslavljene Crkve o kojem sveti Ivan govori u knjizi Otkrivenja.

»Videh: evo velikog mnoštva koje niko ne mogaše izbrojati, iz svakog naroda, i plemena, i roda i jezika! Stoje pred prestoljem i pred Jagnjetom, odeveni u bele haljine, palme im u rukama« (7, 9). I na drugom mestu: »Pobednik će tako biti obučen u belu haljinu; njegovo ime sigurno neće izbrisati iz knjige života; štaviše, njegovo će ime priznati pred svojim Ocem i njegovim anđelima« (3, 5).

Crkva veruje »da među vernicima koji su već u nebeskoj domovini, zatim onima koji u čistilištu daju zadovoljštinu za svoje grehe, i onima koji još putuju na zemlji, postoji neprestana veza ljubavi i obilna razmena dobara«. Ta povezanost ogleda se u natprirodnim dobrima koja međusobno razmenjuju. To nazivamo ZAJEDNICOM (OPĆINSTVOM) SVETIH.

Putujuća Crkva hrabri se na primerima proslavljene Crkve i računa na svetački milosni zagovor. Zato ih poštuje i njima upućuje svoje molitve. A za duše u čistilištu Crkva se moli svakodnevno, posebno u liturgiji, da se skрати njihovo čišćenje i da što pre dođu u punoću nebeske radosti i slave. Ali putujuća Crkva takođe ima poverenja u njihov milosni zagovor zbog njihove posebne i konačne povezanosti s Hristom, pa se u raznim potrebama duše i tela preporučuje dušama u čistilištu.

pater Petar Galauner, Družba Isusova

JEVREJSKI PRAZNICI

VELIKI PRAZNICI

ŠABAT (SUBOTA)

Šabat, u Jevreja sedmi dan u sedmici, počinje u petak sa zalaskom sunca, a završava u subotu pre zalaska sunca.

Šabat je najveći jevrejski praznik. To je dan odmora, kada prestaje fizički rad i svaka poslovna aktivnost. On je vezan za dva biblijska događaja: za stvaranje sveta i robovanje Jevreja u Egiptu. U Bibliji stoji da je Bog za šest dana stvorio svet, a sedmi dan se odmarao. Zato Biblija naređuje: "Ne zaboravi da praznuješ dan subotnji. Šest dana radi i posvršavaj poslove svoje, a sedmi dan je Šabat, odmor gospodu Bogu tvojemu; tada nemoj raditi nikakav posao, ni ti, ni tvoj sin, ni tvoja kći, ni sluga tvoj, ni sluškinja tvoja, ni životinje tvoje, ni stranac koji se nađe unutar kapija tvojih" (II knj. Mojsijeva, g. 20, 8) i "Ne zaboravi da si rob bio u zemlji egipatskoj. Zato ti je zapovedio Gospod Bog tvoj da praznuješ dan subotnji," (V knj. Mojsijeva, 15, 15).

Povezan sa stvaranjem sveta, Šabat se smatra simbolom večnog sporazuma između Boga i jevrejskog naroda o nužnosti rada i obaveza odmora, jer i rad i odmor jednako su važni za ljudsku blagodat.

Misao o odvajanju jednog dana u sedmici za odmor i o obavezi da se čovek jednom nedeljno otrgne od

svakodnevnih briga i poslova, predstavlja jedinstvenu pojavu u antičkom svetu.

Poreklo Šabata i način njegovog praznovanja gube se u magli starine, kao što je to slučaj i sa ostalim jevrejskim praznicima. Iz oskudnih podataka kojima se raspolaže, vidi se da u doba Prvog hrama Šabat nije bio samo dan odmora, nego i dan veselja i razonode. Ljudi su se na Šabat okupljali u Jerusalamu da proslave praznik, posećivali su Hram, ali su taj dan koristili za putovanja po zemlji i posete rođacima i prijateljima. U to vreme su veliki značaj imali praznici Pesah, Šavuot i Sukot koji su bili nerazdvojno vezani za život jevrejskog seljaka (Za vreme tih praznika ljudi su odlazili na hodočašće u Jerusalam i u Hramu prinosili žrtve). U odnosu na te praznike, Šabat nije mogao imati veliku ulogu. Međutim značaj Šabata raste već u periodu ranog vavilonskog ropstva, kada dobija dublji, duhovni sadržaj. U progonstvu, u stranoj sredini, u želji da se očuva nacionalno postojanje, Šabat kao i Berit-mila (obrezivanje), postaje znak raspoznavanja i zamena za obrede vezane za Bet-amigdaš (Hram u Jerusalamu). Šabat i Berit-mila postaju glavni simbol jevrejske vere.

Po povratku iz vavilonskog ropstva, Sanedrin (Velika skupština) je ozakonila strogo poštovanje Šabata, a za prekršitelje predvidela najtežu kaznu.

U doba Drugog hrama institucija Šabata se zasnivala na dva motiva: humanom i verskom. Na tim osnovama Šabat se razvijao u dva pravca. S jedne strane jako se povećao broj strogih propisa protiv svake vrste rada. Nabroja se 39 glavnih kategorija poslova zabranjenih na Šabat, kao i mnogo drugih, koji se iz njih izvode.

S druge strane, Jevreji su subotom, pored fizičkog doživljavali i duševni odmor. Jevrejin nije doživljavao Šabat kao teret, nego kao dan istinskog uživanja i duhovnog uzdizanja.

U doba Drugog hrama, postojale su asketske sekte, Samarićani, Eseni, a docnije i Karaiti koji su zabranjivali da se na Šabat koristi vatra i svetlo, čak i onda kada su bili upaljeni pre Šabata.

Fariseji su, umnogome ublažili strogost Šabata i očuvali ga za radost i uživanje. Svojim tumačenjem dozvolili su korišćenje vatre i svetla ako su bili upaljeni pre Šabata. Oni su dozvoljavali kršenje Šabata, ako se radilo o ukazivanju pomoći bolesniku ili spasavanju života. Takav Šabat ostavio je pečat celokupnom životu Jevreja i postao tekovina jevrejstva koja je najviše uticala na način života civilizovanog čovečanstva.

Za Šabat su vezane mnoge navike i običaji.

U srednjem veku, Šabat je Jevrejima bio dan odmora. Za Šabat su oblačili najlepša odela, jeli najukusnija jela, a i najsiromašniji su se trudili da obezbede tri obroka. U petak popodne, pre zalaska sunca, domaćica je palila subotnje sveće. Posle povratka iz sinagoge, porodica je bila na okupu, a otac je kao glava porodice blagosiljao decu i molio Kiduš sa vinom i hlebom. Atmosfera je bila praznična i topla. Mnogi domaćini, koji su imali mogućnosti, trudili su se da nekoga ugoste.

Strogi oblici Šabata koje su uveli Ezra i Nehemija u V veku p.n.e. mogli su se održati sve do XIX veka, kada je usled tehničkih otkrića privredni život zapadne Evrope i Amerike dobio novi oblik, ali nikada nisu u biti ugrozili instituciju poštovanja i držanja Šabata.

Osnovni pojmovi vezani za Šabat:

Subotnje sveće (Nerot Šabat) – Svakog petka – pre zalaska sunca, jevrejska domaćica pali sveće na stolu, koji je pripremljen za subotnju večeru. To je obaveza žene u skladu sa jevrejskim shvatanjem da briga o kući pripada njoj. Samo ako u kući nema žene, sveće pali muškarac.

Doček Šabata (Kabalat Šabat) – To je hebrejski naziv za uvodnu molitvu u petak uveče. Sastoji se od sedam psalama (95:99;29:92) i poznate pesme “Leha dodi”. Šest psalama simbolizuju šest radnih dana, a sedmi je posvećen suboti. Puno lepih običaja je vezani za Kabalat Šabat. Mnoge pesme su spevane o “kraljici” Šabat. Uveli su ih kabalisti iz Safeda u XVI veku. Najpoznatija je svakako gore pomenuta “Leha dodi”, a i Hajne je na tu temu spevao pesmu “Princeza Šabat”.

Dođi moj prijatelju (Leha dodi) – nešto više o pesmi koju je spevao Rabi Šelomo ben Moše Alavi – Alkabec iz Safeda (1505-1584). Pesa spada u najlepše u u jevrejskoj religioznoj poeziji i smatra se himnom dočeka Šabata. Pisana je u akrostihu. Izraz ljubavnog poziva Leha dodi uzet je iz Šir aširim (Pesme nad pesmama).

Posvećenje (Kiduš) – je naziv za molitvu kojom se posvećuje subota i praznik, a zasniva se na biblijskoj zapovesti “Ne zaboravi da svetkuješ Šabat”. Moli se nad čašom vina, jer vino se ponekad pominje u Bibliji kao sinonim radosti. Kiduš se čita uoči Šabata i praznika u sinagogi i u kući pre početka večere.

Subotnje uživanje (Oneg Šabat) – Po jevrejskim propisima svaki Jevrejin je dužan da subotom uživa u ukusnim jelima. Danas se naziv “Oneg Šabat”

upotrebljava za razne priredbe verskog, društvenog ili kulturnog sadržaja koje se održavaju petkom uveče ili subotom posle podne.

Tri gozbe (Šaloš seudot) – prema jevrejskim propisima, subotom se moraju jesti tri obroka. Prema narodnom verovanju, ko ispunjava ovaj propis spasiće se triju nevolja. Neki uzimaju i četvrti, laki obrok.

Prestanak Šabata (Mocae Šabat) – se naziva večer i noć posle završetka Šabata. Tada je uobičajen četvrti obrok, pevaju se pesme kojima se podseća da je subota prošla (prorok Elija koji ne dolazi subotom ni u oči nje sada se doziva pesmom).

Ispraćaj kraljice (Melava malka) – je završna svečanost na Mocae Šabat (prestanak Šabata). Ona je poznata kao “Gozba kralja Davida”.

Razdvajanje (Avdala) – Ovaj obred se obavlja po isteku Šabata ili praznika u hramu ili kući. Jedan je od najstarijih obreda (IV vek p.n.e.). Čaša vina se puni do vrha, jer je puna čaša znak blagostanja. Za blagoslov svetlu obično se priprema lepa pletena sveća, a za miomirise lepa posuda. Tom prilikom se pevaju pesme, od kojih je vrlo zanimljiva pesma sefardskih Jevreja u Bosni koju su pevali na španskom “El Dio alto kon su grasija” na melodiju bosanske sevdalinke “Kad ja pođoh na Bembahu”.

Glavni i za njih vezani poslovi, zabranjeni na Šabat (Avot melahot i toladot) – u kategoriju glavnih zabranjenih poslova spadaju poljoprivredni radovi, pripremanje jela, izrada obuće i odeće, građevinski radovi, popravka stanova, prevoz, prenošenje stvari, pisanje i sl. Kasnije su uvedene dodatne zabrane

obavljanja i mnogih drugih sitnijih poslova. Razlog za to je taj da se spreči kršenje Šabata.

Hala – beli hleb koji se priprema za Šabat i praznike.

Jela za Šabat – Karakteristična jela za petak uveče (erev Šabat) jesu beli hleb, riba i vino. Bosanski Sefardi su pripremali okrugle bele hlepčice – “pitikas”.

ROŠ HODEŠ (MLADI MESEC)

Pojava mladog meseca oznacava početak novog meseca u jevrejskom kalendaru. Danas se Roš hodeš smatara polupraznikom i sačuvan je običaj da se u hramovima subotom posle čitanja Tore objavljuje i blagosilja novi mesec.

ROŠ AŠANA

Roš ašana je naziv za jevrejsku Novu godinu, koja se praznuje prvog i drugog dana sedmog meseca tišrija. Ovaj praznik kao i Jom kipur razlikuju se od ostalih jevrejskih praznika po atmosferi. U dane ova dva pomenuta praznika izražavaju se osećaji duboke ozbiljnosti i moralne odgovornosti. Nazivaju se i “strašni dani (Jamim noarim)” na koje po verovanju – ljudska zajednica izlazi pred “nebeski sud”. Oni su od najstarijih dana vezani za život pojedinca i njegova verska osećanja, za njegova najdublja unutrašnja ispitivanja i ponašanja, kako prema Bogu, tako i prema ljudima.

Običaji za Roš ašana: uglavnom simbolizuju čovekovu težnju da mu godina bude plodna. Da bi se jače istaklo očekivanje dobre godine, postoji običaj da novogodišnja

večera započne nečim slatkim, obično kriškom hleba sa medom ili šećerom ili pak jabukom umočenom u med. Izbegava se kiselo i ljuto.

Obredi: Roš ašana nije domaći praznik, pa izuzev kraćih obreda kod kuće, sav se ceremonijal obavlja u hramu izvan kuće. Jutarnja služba počinje rano ujutro i traje do podne. Vernici se mole sa zanosom koji dostiže vrhunac prilikom obreda duvanja u šofar*, ili kad pred otvorenim svetim ormarom počinje molitva u kojoj se opisuje dan "strašnog suda". Posle ručka nema uobičajenog odmora. Vernici se vraćaju u sinagogu, čitaju psalme i vrše popodnevnu službu. Večernja molitva se sastoji takođe od čitanja psalama. Izuzimajući jedan deo, cela molitva se ponavlja i drugog dana.

***Šofar** – je prastari duvački instrument, jedan od najstarijih na svetu. Pravi se od roga bilo koje čiste životinje, izuzev krave i vola. Šofar se razlikuje po obliku, veličini i boji, a služi za obavljanje posebnog obreda u hramu prilikom velikih praznika. Šofar se često pominje u Tanahu, Talmudu i književnosti posle Talmuda. Kroz vreme on je bio sredstvo za poziv na rat, upozorenje na neposrednu opasnost, zastrašivanje neprijatelja, prilikom svetkovina i praznika. Objavi na Sinajskom brdu predhodio je snažni zvuk šofara. Pomoću zvuka šofara osvojen je grad Jerihon. Na Roš ašana, kad počinje deset dana pokore zvuci šofara opominju vernike da je to dan "nebeskog suda" i pozivaju na pokajanje.

Praštanje (Selihot) – to su posebna vrsta pokajničkih molitava. Pisane u obliku pesme, one se kazuju ili pevaju u dane posta, bolesti ili nevolje. Stoga su mnoge od ovih pesama ušle u molitve u dane pred praznik Roš ašana.

JOM KIPUR (DAN POKAJANJA)

Jom kipur ili Jom akipurim je praznik pomirenja, pokajanja i praštanja. Praznuje se desetog dana sedmog meseca tišrija, a provodi se u hramu, u molitvi i postu. Toga dana svaki vernik nosi u sebi zakone Tore, milosrđe i uzvišeno osećanje zajedništva sa svim ljudima. Jom kipur je vrhunac i završetak desetodnevnog razdoblja pokajanja koje počinje na Roš ašana.

Po Tori suština Jom kipura je mučenje duše, kao uslov za oproštaj greha.

Osnovne misli Jom akipurima jesu kajanje, moralni optimizam i široko saosećanje za ljudske patnje uopšte, posebno za patnje Jevreja. Misao o pokajanju smatra se jednom od najsvetlijih pouka jevrejstva.

Molitve na Jom kipur izražavaju misao bratstva i međusobnog praštanja i podsećaju da nema bezgrešnog ljudskog bića. Ispovesti su stilizovane u prvom licu množine, čime se želi istaći odgovornost celokupne zajednice i za one prestupe koje čini pojedinac. Molitve se ređaju uzlaznom linijom, od osećanja krivice do razdraganosti i pouzdanja u božju milost. Celokupna ljudska delatnost ogleđa se u tim molitvama i poetskim sastavima, od kojih neki predstavljaju književna remek dela, a ljudske mane i slabosti odudaraju od savršenog reda beskrajnog svemira.

Kada su, posle razorenja Drugog hrama (70. god n.e.), prestali obredi prinošenja žrtava, Jom kipur se očuvao kao najveći dan koji ističe značaj pokajanja. On je tako

snažno usađen u svet Jevreja, da bi retko ko propustio da toga dana prisustvuje bogoslužnju u hramu.

Svi zaveti (Kal nidre) – su početne reči i naziv molitve, (prvi put spomenuta u IX veku u Vaviloniji), kojom počinje obred na Jom kipur. Tom molitvom se svi zaveti i obaveze date u toku godine proglašavaju za ništavne. Ona je uvedena zbog sklonosti ljudi da nepromišljeno preuzimaju obaveze koje kasnije ne mogu da ispune.

Deset dana pokore (Aseret jeme tešuva) – je naziv za prvih deset dana meseca tišrija koji počinju Roš - ašananom i završavaju se Jom kipurom. Po tradiciji to su dani pokore određeni za molitve i kajanje.

Šabat šuva – je naziv za prvu subotu posle Roš ašana. Naziva se i Šabat tešuva (subota pokore) jer pada između Roš ašana i Jom kipura.

Paljenje sveća – Svaka porodica je u oči Jom kipura palila dve sveće – ner ahajim (za žive) i ner nešama (za mrtve).

Blagoslov – pre polaska u hram očevi su biranim rečima blagosiljali svoje sinove: da im Bog usadi ljubav prema Tori i obdari ih mudrošću; da im kuću blagoslovi sinovima i kćerima; da im osigura blagostanje i podari zdravlje i dug život.

Bela odeća – Na Jom kipur se oblači bela odeća, jer je bela boja smatrana za simbol čistote i tog dana su ljudi želeli da budu čisti od greha. Običaj potiče još iz vremena kada je postojao Jerusalimski hram.

Mirenje – Dajući sadržaj “danu pomirenja” rabini su usloveli oprostaj od greha mirenjem čoveka sa čovekom. Za prekršaje prema Bogu, Jom akipurim donosi

praštanje. Za uvrede i nepravde učinjene bližnjem nema praštanja sve dok prekršilac ne obešteti povređenog i ne zamoli ga za oprostaj.

Zatvaranje (Neila) – je završna molitva Jom kipura. Obično je vrši jedan od starijih članova zajednice ili rabin. Ormar u kome se drže svici Tore ostaje otvoren za vreme molitve.

Ispovest (Viduj) – priznanje krivice zbog počinjenih grehova, kao i molitva za oprostaj. To je glavni deo bogoslužjenja.

ŠALOŠ REGALIM

(TRI HODOČASNA PRAZNIKA)

PESAH

ŠAVUOT

SUKOT

SUKOT (SENICE)

Sukot je svetkovina koja počinje uoči petnaestog dana meseca tišrija i traje devet dana. Prva dva i poslednja dva dana su puni praznici, a srednjih pet – polupraznici. Sedmi dan se zove Ošana Raba, osmi Šemini aceret, a deveti Simhat Tora.

Tumačenje istorijskog porekla Sukota nalazimo u Bibliji “U kolibama stanujte sedam dana. Ko god je rođen u Izraelu neka bude pod sjenicama, da bi znali vaši potomci da sam ja učinio da žive pod sjenicama kada sam ih izveo iz zemlje egipatske” (III knj. Mojsijeva 23, 42).

Izraelci su lutali pustinjom četrdeset godina i za to vreme boravili pod šatorima. U znak sećanja na te dane, Jevreji na Sukot borave u kolibama sedam dana. Sukot se praznuje u jesen. U staroj jevrejskoj državi, gde se većina stanovnika bavila zemljoradnjom, praznovanje je počinjalo posle završene žetve i berbe voća. Seljaci su se radovali bogatim prinosima, izlazili u polja i tamo provodili sedam dana, uz pesmu i igru.

U narodnoj tradiciji sačuvani su poljoprivredni simboli prvobitnog praznovanja. To su **četiri vrste bilja – etrog (vrsta citrusa), lulav (strukovi palme), adas (mirta) i arava (vrba)**, koje povezane u struk služe za obavljanje posebnog prazničnog obreda.

Sukot se zove i Hag Aasif (praznik berbe) ili samo Hag (praznik), a u liturgijama Zeman simhatenu (vreme naše radosti).

Suka (senica, kolibica, šator) – običaj je da se pravljenjem tih koliba počinje odmah posle Jom kipura. Prave se u dvorištima iza kuća, na balkonima ili drugim prigodnim mestima. Iako se po pravilu podižu individualno tj. svako domaćinstvo za sebe, ponekad više porodica pravi zajedničku suka, da bi se obezbedio kvorum za “Birkat amazon” (molitva posle jela).

Suka se pravi od letava, dasaka, palmovih grana, lišća i trske. Krov treba da je ravan i pokriven granama listopadnog drveća, četinarara, palmi ili zavisno od podneblja, drugih vrsta drveta, ali uvek tako da propušta zrake sunca i da se kroz njega mogu videti zvezde. Unutrašnjost se oblaže belim čaršavima, zidovi ukrašavaju raznobojnim tepisima, cvećem, voćem i drugim ukrasima, a po podu posipa fini pesak. Posle Drugog svetskog rata, Jevrejska opština u Beogradu

počela je da podiže suka u dvorištu hrama za celu jevrejsku zajednicu, što se održalo i do danas.

Pored biblijskog objašnjenja, ova koliba služila je i kao inspiracija za izvlačenje moralnih pouka. Kao što je suka, kao građevina, skromna i jednostavna, ali dovoljno čvrsta da bi izdržala nalete vetra, tako i čovek treba da je skroman i ponizan u svom ponašanju, ali zato čvrst i postojan u svom verovanju.

Rambam (Rabi Moše ben Majmon) iz praznika koliba izvlači pouku po kojoj čovek i u dobru treba da misli na teške dane, kako bi ga to navelo da skromnije živi. Zato se on na Sukot seli iz udobnih stanova u kolibice da se podseti na mukotrpan život svojih predaka u pustinji.

Suka za mnoge predstavlja simbol privremenosti i nestabilnog života Jevreja, koji svuda žive privremeno, kao nomadi, večno lutajući iz zemlje u zemlju.

Vrlo su različita tumačenja šta predstavljaju "Četiri vrste". Izneću samo jedno od tih mišljenja koje mi se čini da će biti zanimljivo čitaocu. Naime, jevrejski mudraci su u svakoj od četiri vrste videli simbol Jevrejina. Etrog, voćka sa ukusom i mirisom, simbolizuje Jevrejina koji poznaje Toru i čini dobra dela. Palma, odnosno urma, koju ona rađa i koja ima ukus ali ne i miris, simbolizuje Jevrejina koji poznaje Toru ali ne čini dobra dela. Mirta koja ima miris ali ne i ukus, predstavlja Jevrejina koji ne poznaje Toru ali čini dobra dela. Vrba, koja nema ni mirisa ni ukusa, simbolizuje Jevrejina koji ne poznaje Toru i ne čini dobra dela.

Ušpizin (aram. gosti) – Ulazeći u suka, koja za vreme praznika Sukot služi kao glavno mesto za pružanje gostoprimstva, izgovara se kratka molitva kojom se

simbolično poziva sedam nevidljivih gostiju. Ti gosti su patrijarsi i velikani jevrejskog naroda: Avraam, Jichak, Jaakov, Josef, Moše, Aaron i David.

Ošana raba – se naziva sedmi dan Sukota. Običaj je da se na taj dan sa lulavom u rukama obilazi oltar sedam puta i da se pevaju pijutim (pobožne pesme), tzv. **Ošanot**.

Šemini aceret – je praznik koji se praznuje osmog dana Sukota. Tog dana prestaje obaveza stanovanja u suka. U molitvenicima na hebrejskom jeziku, i osmi i deveti dan Sukota pominju se kao Šemini hag aceret (osmi dan je praznik Aceret). U Izraelu, gde Sukot traje samo osam dana, Simha Tora se praznuje osmog dana, kao i Šemini aceret.

Izvorno, aceret znači svečani izbor, ali u talmudskoj literaturi se upotrebljava u smislu završetka.

Simhat Tora (radost Tore) – praznik koji se praznuje poslednjeg, devetog dana Sukota. Obeležava završetak godišnjeg ciklusa čitanja Tore. Uoči i na sam dan praznika Simhat Tora vade se iz ormara (Aron akodeš) svici Tore i nose u povorci oko sinagoge, sedam puta. Posle svakog kruženja, prisutni pevaju i igraju. Posle završetka čitanja poslednjeg dela Tore, počinje odmah novi ciklus čitanja ove knjige. Opšti je običaj da se tom prilikom ukazuje čast dvojici istaknutih ljudi koji se pozivaju na čitanje. U mnogim zemljama je običaj da te dve osobe priređuju zakusku za mnogo zvanica. Negde daju dobrovoljne priloge, a zakusku pripremaju drugi članovi opštine.

Na ovom mestu radi potpunog razumevanja pojma "polupraznik" ili "Hol amoed" možemo reći sledeće – na polupraznične dane između prva i poslednja dva dana

Pesaha i Sukota mogu se obavljati svi poslovi koji se ne mogu odložiti. U te dane se ne vrše venčanja da se ne bi "jedno veselje mešalo sa drugim", a zabranjena je i žalost.

PESAH **PRAZNIK OSLOBOĐENJA**

Pesah se slavi u spomen spasenja Jevreja iz misirskog ropstva. U početku se slavio sedam dana, ali je, zbog nepreciznosti starog jevrejskog kalendara, usvojen običaj da se u zemljama galuta (dijaspora) slavi osam dana i to svake godine od 15. do 22. nisana, pri čemu su prva i poslednja dva dana puni praznici, a ostala četiri polupraznici. Međutim u Izraelu, Pesah se i danas slavi sedam dana.

Jedan je od tri hodočasna praznika. Naziva se još i "praznik proleća" (**Hag aavim**), a takođe i "Praznik beskvasnog hleba" (**Hag amacot**).

Seder Pesah i Agada – Seder je poseban verski obred koji se u jevrejskim kućama održava prve dve večeri Pesaha (u Izraelu samo prve večeri). Seder je hebrejska reč i znači red, a Seder Pesah je praznična obredna večera na kojoj se molitve, čitanje Agade i svi običaji, odvijaju po strogo utvrđenom redu. Malo se zna kako se Seder praznovao u biblijsko doba, izuzev onog što je napisano u Drugoj knjizi Mojsijevoj: "I neka jedu meso iste noći na vatri pečeno, s hljebom prijesnijem i sa zeljem gorkim neka jedu" (II knj. Mojs.gl. 12, reč 8).

"A ovako jedite: opasani, obuća da vam je na nozi i štap u ruci, i jedite hitno, jer je Pesah Gospodnji (knj II. Mojs. gl. 12, reč. 11).

Za vreme Sedera čita se “**Agada šel Pesah**” i piju četiri čaše vina. Na velikom tanjiru, koji je sastavni deo obreda, pripremljena su posebna jela koja simbolično podsećaju na robovanje Izraelaca u Misiru i na njihovo spasenje.

Hahamim (mudraci) su naredili da se prve večeri Pesaha priča o događajima koji su se desili prilikom spasenja Izraelaca iz Egipta, jer u Bibliji piše: “Veigadta levinhabajom au lemor” (i kazaćeš sinu svojemu u taj dan govoreći” – knj. II Mojsijeva, gl. 13. reč. 8). Od reči veigadta dolazi i reč Agada (kaža).

Čitanje Agade je osnovni deo Sedera. Agada opisuje događaje koji se odnose na praznik, iznosi istorija dolaska izraelskih plemena u Egipat i njihovo oslobođenje iz egipatskog ropstva. Redosled obreda i čitanje Agade vrše se na osnovu tačno utvrđenih propisa koji su zabeleženi u svakoj Agadi. Agada kao knjiga ima dugu istoriju, staru skoro 2000 godina. Poslednji deo sadrži stare narodne pesme nastale pre 400-500 godina.

Seder, koji se održava u jevrejskim kućama, najbolje ilustruje snagu tradicije. Evociranjem uspomene na izlazak iz Egipta, Pesah je postao istorijski praznik. Sećanja na prošlost stapaju se sa težnjama ka budućnosti kroz Seder koji počinje pozivom siromašnima da dođu i podele sa domaćinom ono što ima, a završava se sa: “*Lešana abaa birušalajim*” (“*Dogodine u Jerusalimu*”).

Pojmovi vezani za Pesah:

Maca (hebr. beskvasni hleb) – vrsta hleba koja se jede za vreme praznika Pesaha. Naziva se i “lehem oni” – hleb nevoljnika (V knj. Mojsijeva, gl. 16,3). Testo za maca se mesi u brzini, bez kvasca i bilo kakvih drugih dodataka, kako bi se sprečio proces fermentacije. Danas se maca

pravi obično od pšeničnog brašna, mada nije zabranjena ni upotreba drugih žitarica. Za Pesah se pripremaju dve vrste macota: maca šel micva ili maca šemura (maca koja je nadzirana) i obična maca. Maca šemura se posebno priprema od pšenice koja je pod nadzorom još od momenta žetve da je vlaga ne bi oštetila. Jede se prve večeri Pesaha. Obična maca se jede ostalih dana praznika.

Maca koja simbolizuje žurbu kojom su Izraelci morali napustiti Egipat, ima i drugi značaj – podseća na siromaštvo i stradanje Jevreja. Ona istovremeno predstavlja i ropstvo i slobodu. Ovaj hleb se naziva i “hlebom nevoljnika”, podseća nas na obavezu prema onima koji žive u oskudici i koji ne mogu dugo da čekaju na pomoć.

Kearat seder (hebr. tanjir za Seder)

Keirat je naziv za veliki tanjir na kojem je pripremljeno sve što je potrebno za Seder. Prema propisima, na tanjir se stavlja:

-Šaloš macot (tri beskvasna hleba) koji simbolično treba da predstavljaju Koena, Levija i Jisraela;

-dva jela: zeroa (krilo od kokoške) i beca (jaje);

-maror – gorke trave kao sećanje na gorak život naših očeva u ropstvu;

-haroset (mešavina oraha, voća, začina i vina) da zasladi gorke trave. Ova mešavina u stvari, simbolično predstavlja blato od koga su Jevreji pravili cigle za građevine (zeher letit);

-karpas (celer ili peršun);

-hazeret – ren kao začim mesu ili ribi, i sirće u koje su se umakale trave.

Koso šel Elijau Anavi (hebr. čaša proroka Elije).

U gotovo svim jevrejskim sredinama postoji običaj da se za Seder postavi posebna čaša vina za proroka Eliju. Posle večere pre nego što se nastavi čitanje Agade, otvaraju se vrata i svi prisutni ustaju da svečano, sa „*baruh aba*“, zažele dobrodošlicu proroku Eliji. Poreklo ovog običaja nije poznato, ali se predpostavlja da je i to jedan od načina da se izazove interesovanje dece, koja u očekivanju proroka Elije, ostaju budna. Postoji više tumačenja za otvaranje vrata, ali, verovatno, nijedno nije autentično.

Afikoman (grčki – gozba). Afikoman je naziv srednjeg od tri hleba (maca) koji se postavlja za Seder. Pre početka čitanja Agade, on se sakriva ispod jastuka ili zamotava u salvetu koju neko drži na ramenima, podražavajući tako pretke koji su sa zavežljajima na ramenima izlazili iz Egipta. Običaj je da deca “ukradu” afikoman i da ga ne vraćaju dok ga domaćin ne otkupi. I sakrivanje i “krađa” afikomana imaju za cilj da zainteresuju decu kako bi ostala budna do kraja čitanja Agade.

Had gadja (aramejski-jedno jare) je narodna pesma na aramejskom jeziku, pomešanim sa hebrejskim, koja se peva po završetku Sedera, prve dve večeri Pesaha. Sastavljena je u XV veku, u XVI veku postala je sastavni deo Agade. Prvi put je štampana u Pragu na nemačkom jeziku. Sefardi su je pevali na jevrejsko-španskom (ladino) jeziku. Postoji još jedna popularna pesma koja se peva posle Sedera, “Ehad, mi jodea” (Jedan, koji zna) koju su sefardi takođe pevali na jevrejsko – španskom jeziku.

Uoči Pesaha i pripreme za Pesah:

Hamec (hebr. kvasac) – Hamec je naziv za svu hranu ili posude koje nisu “kašer šel Pesah” (odgovarajuće za

upotrebu za Pesah), npr. uskiso testo usled delovanja kvasca ili stajanja. Prema Tori za vreme praznika Pesaha zabranjeno je da se jede i upotrebljava hamec (kvasac).

Bedikat hamec (hebr. traženje hameca) – je naziv za ceremonijal traženja ostatka hameca koje se obavlja početkom večeri 14. nisana. Ceremonija se obavlja na ovaj način:domaćica sakriva po kući komadiće hleba, obično deset komadića, na vidnim mestima, kako bi se lakše našli. Domaćin ih traži uz svetlo sveće. Negde je običaj da žena ide napred sa svećom u ruci i vodi domaćina do mesta gde je hleb stavljen. Nađene komadiće domaćin sakuplja metlicom od gušćijeg pera ili vrbovih grančica koje su u tu svrhu ostavljene od prošlog Sukota, stavlja ih u drvenu kašiku, zatim sve zamota u komad platna, veže koncem i veša za luster ili prozor. Ujutru na erev Pesah (uoči Pesaha) sav zaostali hamec se pali. Ako se erev Pesah desi na Šabat, onda se bedikat hamec obavlja četvrtkom uveče, a paljenje petkom ujutro.

Mehirat hamec (hebr. prodaja hameca) – svaki Jevrejin je dužan da pre Pesaha odstrani ili otuđi sav hamec iz svoje kuće, jer u Tori piše: "Za sedam dana da se ne nađe kvasac u kućama vašim" (II knj. Mojs. Gl. 12, reč. 19). Za vreme Pesaha zabranjeno je imati bilo kakvu korist od hameca. Ne sme se njime hraniti stoka, ložiti vatra i sl. Rabini su uveli ograničenja po kojima je zauvek zabranjeno korišćenje hameca koje nije odstranjeno pre Pesaha. Međutim, ako je Jevrejin pre Pesaha prodao ili poklonio hamec nejevrejину, on ga posle Pesaha može ponovo kupiti. Tako se uobičajila simbolična prodaja hameca susedu ili prijatelju, nejevrejину.

Pesah šeni (drugi Pesah) – naziva se 14 ijar. U vreme postojanja Jerusalimskog hrama, svi oni koji su iz bilo

kojih razloga bili sprečeni da prinesu žrtvu, činili su to 14. ijara. Danas je običaj da se na Pesah šeni jede komadić maca veličine masline. Pesah šeni se naziva još i Pesah katan.

Šabat agadol (veliki Šabat) – se naziva Šabat pre Pesaha. Taj naziv je verovatno, nastao po Aftari koja se čita te subote i u kojoj stoji: "Evo, ja ću vam poslati proroka Eliju pre nego što dođe veliki i strašni dan Gospodnji" (Malahija, glava 4/5). Prema jednom tumačenju iz XIII veka, epitet "veliki" nastao je zbog toga što se u subotu pre Pesaha obavlja znatno duža služba u hramu nego ostalih subota. Tada se drži duga propoved i pevaju razni napevi, a posle podne se čitaju neki delovi Agade da bi se vernici pre Sedera upoznali sa njenim sadržajem.

Omer – stara jevrejska mera za žitarice. Jedan omer teži oko 10 kg. Drugog dana Pesaha, u starom Izraelu, uz posebnu svečanost, počinjala je žetva ječma. Prvi snop ječma (omer) bio je u vidu žrtve namenjen Jerusalimskom hramu.

Sefirat aomer – Biblija nalaže da se dani omera broje sedam sedmica (49 dana) od drugog dana Pesaha do praznika Šavuot. Brojanje simbolično povezuje izlazak iz Egipta sa primanjem Tore. Majmonides (Rambam) slikovito upoređuje to brojanje sa čovekom koji nestrpljivo očekuje najdražeg prijatelja i stalno broji sedmice, dane, pa čak i sate, sve dok prijatelj ne naiđe. Dani sefire nas podsećaju na mnoge nesreće koje su zadesile Jevreje od vremena Hadrijana, rimskog imperatora, pa do krvavih nedela krstaša. Zato se dani sefire smatraju danima nacionalne žalosti (izuzev trideset trećeg dana). U tom periodu se ne obavljaju venčanja i izbegavaju se sve manifestacije veselog karaktera.

ŠAVUOT

Šavuot je drugi po redu od tri hodočasna praznika, koji u jevrejskoj tradiciji ima nekoliko naziva. Današnji naziv Hag Ašavuot – Praznik sedmica, verovatno potiče otuda što počinje da se slavi sedam sedmica posle drugog dana Pesaha, tj. na kraju odbrojavanja omera. Prvi dan praznika je u stvari pedeseti dan od početka odbrojavanja, pa se Šavuot na grčkom zato i naziva Pentekoste, a u srpskom Pedesetica. U II knj. Mojsijevoj (34, 22), stoji naziv Hag ašavuot, dok u istoj knjizi pre (23, 16) stoji da je to Hag Akacir – Praznik žetve i prvih plodova. U Mišni i Talmudu se ovaj praznik naziva još i Aceret, što bi moglo da znači svečani skup, pri čemu se verovatno misli na skup hodočasnika u Jerusalimu. U vreme posle zaključenja Vavilonskog Talmuda, praznik se počeo slaviti 6. sivana, jer su talmudski učitelji izračunali da je toga dana data Tora narodu Izraela na brdu Sinaj, pa je praznik dobio još jedno ime: **Zeman matan toratenu** – vreme davanja naše Tore ili slobodnije prevedeno: čas kada nam je data Tora.

Mada u početku nije bilo tako, Šavuot se danas slavi dva dana, 6. i 7. sivana (u Izraelu samo 6. sivana). Čini se da je praznik veoma davno primljen od starosedelaca Kanaana u svom prvobitnom obliku ratarskog slavljenja pošnjevenih snopova pšenice, o čemu govore i njegovi nazivi Hag Akacir, Hag Abikurim – Praznik prvina.

Talmudski učitelji su izračunali da je Deset zapovesti i Toru, Mojsije dobio na brdu Sinaj, šestog dana meseca sivana, i taj narodno – verski momenat proglasili su najvažnijom sadržinom samog, za njih najradosnijeg praznika.

U Tori nema mnogo podataka o samom prazniku, sem nekoliko protivrečnih propisa o prinošenju žrtava i prinošenju dva hleba koja su mešana sa kvascem, zatim odredbe o obavezi hodočašća u Jerusolim za sve muške glave i na kraju i propisa o prazničnim gozbama, na koje treba pozvati i robove i sirotinju.

U današnje vreme su molitve u sinagogama skoro iste kao i za sve hodočasničke praznike (Pesah, Šavuot, Sukot), s tim što se na određenim mestima ubacuje tekst koji naglašava da je to zeman matan toratenu.

Običaji: U svim zajednicama je običaj da se domovi i sinagoge ukrase zelenilom, cvećem, a u Poljskoj i Rusiji se po podu prosipala trava, čime se proslavljala povezanost dobijanja Tore, Deset zapovesti i sklapanja saveza sa Bogom, sa drevnim praznikom Jevreja – ratara, koji su na taj način slavili završetak žetve. Veoma davno se uvrežio običaj da se na taj dan jedu jela i kolači spravljani od mlečnih prerađevina i sa mlekom, što se tumačilo da se jedu u slavu Tore, koja se prema tradiciji, u Pesmi nad pesmama, upoređuje sa “medom i mlekom”. U sefardskim zajednicama se prave posebni kolači sa medom, mlekom i suvim grožđem, koji se nazivaju Monte di Sinaj – Sinajsko brdo, a u Bosni samo Monti di Šavuot i ta je simbolika jasna. Kod aškenaza se kolači s mlekom, sirom i suvim grožđem na jidišu nazivaju prosto milhikes – mlečno.

Tri dana uoči praznika su se nazivali **Šelošet jeme agbala** – tri dana ograničenja, kao uspomena na mere predostrožnosti koje je Mojsije preduzeo uoči polaska na Sinajsko brdo, gde je trebalo da primi sve zavetne ploče. Ti su dani, kao polupraznici, služili i za to da bi se mogla obaviti venčanja, koja se, osim na Lag baomer, nisu mogla vršiti u vreme brojanja omera.

Akdamut: Prema rečima “Agdamut milin...”. “Na početku reči...” naziva se himna koju je u XI veku na aramejskom jeziku napisao Meir ben Jichak Šac, kantor u sinagogi u Majncu i Vormsu. Himna je prvo prihvaćena u nemačkom obredu prvog dana Šavuota, posle čitanja početnih rečenica iz Tore. Kasnije je prihvaćena i u poljskom opštinama. Postoje dva napeva po kojima se Agdamut (na jidišu Agdames) peva. Kod sefarda se Agdamut ne čita.

Megilat Rut – svitak o Ruti – je jedan od pet svitaka (Hameš megilot) u Bibliji. To je lepa književna tvorevina u kojoj nema zakonskih odredaba, ali je topla, duboko ljudska i kao da je pisana radi buđenja najplemenitijih osećanja među ljudima. Naslovna ličnost, Rut, nije po poreklu Jevrejka, pa ipak je prikazana kao prababa kralja Davida. Ova knjiga, koja je svojim motivima nadahnjivala mnoge pesnike i slikare i koja podučava koliko je velika nagrada za vršenje dobrih dela, čita se prvog dana praznika Šavuota, u nekim zajednicama sa posebnim napevom.

Isru hag (povežite praznik) – dan posle hodočasnih praznika Pesaha, Šavuota i Sukota. Računa se kao polupraznik. U doba Jerusalimskog hrama mnogobrojni hodočasnici nisu stizali da na praznik prinesu svoje žrtve, pa su to činili narednog dana, na Iseru hag.

OSTALI PRAZNICI

LAG BAOMER

Trideset i treći dan brojanja omera, koji se podudara sa 18 ijarom, mali je praznik koji se praznuje u spomen pobede Bar Kohbe nad Rimljanima i prestanka kuge koja je bila zavladała među učenicima Rabija Akibe (II vek p.n.e.). Zato se taj praznik naziva i praznikom učenika. Toga dana prekida se žalost koja je uobičajena za vreme sefire, pa se mogu obavljati venčanja itd.

U hebrejskom jeziku, slova u alfabetu imaju vrednost brojeva. Lag se u hebrejskom pismu sastoji od slova Lamed – 30 i Gimel – 3, što znači 33.

Na Lag baomer jevrejska deca i omladina odlaze u prirodu, gde organizuju igre vojničkog karaktera sa drvenim lukovima i strelama, podražavajući učenike Rabija Akibe koji su se borili u redovima ustanika.

Postoji verovanje da je na Lag baomer umro Rabi Šimon bar Johaj, koji se smatra autorom kabalističke knjige **Zoar**. U Izraelu se na taj dan hiljade vernika upućuje na njegov grob, koji se nalazi u Meronu, blizu Safeda (Cefat).

HANUKA

Hanuka se slavi kao sećanje na pobedonosnu Hoslobodilačku borbu jevrejskog naroda protiv helenističkih okupatora u vreme vladavine Antioha IV Epifana iz dinastije Seleukida. Helenizam je bio izraz težnje stvaranja jedinstvenog naroda u

mnogoplemenskoj i mnogoverskoj carevini sredstvima asimilacije i ujednačavanja grčke kulture i vere. Spoljnja oznaka ugnjetavanja, kao vrhunac u helenističkom pokušaju uništavanja jevrejske narodnosne specifičnosti, ogledao se u okupiranoj jevrejskoj državi u zabrani osnovnih jevrejskih verskih obreda (obrezivanje, obredna čistoća, kašrut, čitanje Tore, slavljenje praznika i sl.) i u postavljanju kipa Zeusa Olimpijskog na žrtvenik u Jerusalimskom hramu. Prema I knjizi Makabejaca (1, 44) sve to se dogodilo na dan 25 kisleva 167 god p.n.e. Starac Matatja (Matatja, akoen) iz porodice Hašmonejaca, koji je bio svešteneičkog reda, odlazi u Modiim, sa svih pet sinova, ruši lokalni mnogobožački kip koji su postavili okupatori i počinje oslobodilački, gerilski rat malog naroda protiv najmoćnije imperije tadašnjeg sveta. Posle Matatjine smrti, borbom rukovodi njegov sin Jeuda Makabi (malj, čekić), koji posle tri godine ratovanja, uspeva da istera okupatora iz velikog dela zemlje, ulazi u Jerusalim, gde je 25 kisleva, na godišnjicu ponižavajuće carske zapovesti, očistio Hram, srušio tuđinske idole i izvršio osvećenje žrtvenika, samim tim i Hrama. Kako piše u knjizi Makabejaca, pobedu nad neprijateljem i osvećenje Hrama narod je osam dana slavio prinošenjem žrtava i pevanjem hvalospeva, a "Jeuda je sa svojom braćom i sa svojom izraelskom zajednicom odredio da se, počevši od dvadeset i petog dana meseca kisleva, svake godine, osam dana radosno i veselo slavi dan posvećenja žrtvenika" (I knjiga Makabejaca 4, 59).

Pored ovih podataka, zabeležene su i mnoge legende o nastanku praznika. Jedna je zabeležena u Talmudu, u traktatu Šabat (21/b): "Šta je to Hanuka? Jer, naši su učitelji učili: dvadeset i petog kisleva (počinju) dani Hanuke kojih je osam, a u koje su oplakivanje mrtvih i

post zabranjeni. Jer, kada su Grci ušli u Hram, onečistiše sve ulje koje je bilo u Hramu. A kad nadjača kraljevstvo doma Hašmonejaca i pobediše, iskahu i ne nađoše više no jedan sud ulja koji je bio odložen s pečatom velikog sveštenika. U njemu ne beše više nego da se pali za jedan dan. Učini se njime čudo pa su iz njega palili osam dana. Iduće godine odrediše i načiniše od ovih (dana) blagdane sa čitanjem alela i hvalospeva.”

Na osnovu ove legende nastala je verska tradicija o čudu koje se desilo i zbog kojega treba da se slavi Hanuka. Čini se da je paljenje buktinja, žižaka i drugih svetlila ubrzo posle nastanka praznika postao opšti narodni običaj, koji je zatim i ozakonjen u Talmudu. Prvog dana se pali po jedna svetiljka, a zatim svakog dana po jedna više. Taj je običaj i do danas sačuvan. Prema verskoj tradiciji, Hanuka sveće ili žišci ne smeju služiti za osvetljenje ili u bilo koje upotrebne svrhe. Zbog toga je, verovatno stvoren običaj paljenja svećica pomoću šamaša (jidiš – šames) – poslužitelja (devete sveće).

Pre paljenja sveća čitaju se blagoslovi prema tačno utvrđenom redu, a nakon paljenja kod sefarda se peva Psalam 30, a kod aškenaza se peva poznata himna “Maoz cur ješuati”.

Običaji: U Talmudu je zabeleženo da svetiljke treba da budu vidljive i sa ulice. Vekovima je bio običaj da se u vreme Hanuke daju pokloni učiteljima, a ti su darovi bili ustvari njihova jedina plata. Deca su dobijala manje svote novca. Tradicija je bila da se u vreme dok su gorele Hanuka svećice ništa ne radi. Bila je dopuštena zabava, kao igranje karata. Iz Nemačke se na istok Evrope prenela i igra sa zvrčkom koji se na jidišu naziva “trendeli”, a u modernom hebrejskom “sevivon”. Sevivon ima četiri

stranice na kojima su ispisana hebrejska slova **nun, gimel, e, šin** kao skraćeniice hebrejskih reči **nes, gadol, aja, šam** – “**veliko čudo se desilo tamo**”. Poslednja reč (šam) menja se u savremenom Izraelu u “**po**” što znači ovde. Deca su se zvrčkom igrala u orahe, slatkiše ili u svoj Hanuka novčić. Reči koje su ispisane na zvrčku vezane su za legendu o ulju, pa su zato u vreme praznika u raznim zajednicama mešeni odresci ili uštupci od testa ili krompira koji su se pržili na ulju. U istočnoj Evropi su to bili “latkes”- odresci od struganog krompira, a u savremenom Izraelu su to uštupci od testa ili krompira – “sufganiot i levivot”.

HAMIŠA ASAR BIŠVAT

Hamiša asar bišvat ili skraćeno **Tubišvat** (naziva se **Hjoš i Hamišoši i Frutas**), što znači petnaesti dan meseca ševata, opisuje se u Mišni (osnovni deo Talmuda) kao Nova godina drveća.

Propisi Biblije određuju da se desetina godišnjeg prinosa u poljoprivredi odvađa za sveštenike. Pri tome se prinosi iz jedne godine nisu smeli upotrebljavati za odvajanje desetine u drugoj godini. Prateći promene u prirodi, jevrejski seljak je uočio da u toku godine najviše kiše padne do 15. ševeta, pa je zemlja dovoljno natopljena vodom i stabla već počinju upijati sokove kojima će hraniti svoje buduće plodove. Zato je u Mišni određen 15. ševet (januar – februar) kao granica između stare i nove godine za odvajanje desetine prinosa. Tako na primer desetina od citrusa ubrana 14. ševeta pre zalaska sunca pripada staroj godini, a od citrusa sa istog stabla ubranog posle zalaska sunca (što je po jevrejskom kalendaru već 15 ševet), novoj godini.

Ustanovljenjem Nove godine drveća trebalo je da se reši praktično pitanje vezano za poljoprivredu i biblijske propise, a ne da se uvede novi praznik. Međutim, narodna mašta je dodala tome i elemente praznika koji se praznovao i posle uništenja Drugog hrama. Zatim Tubišvat zamire i skoro se gubi krajem XI veka kada je jevrejsko stanovništvo većinom uništeno, ili raseljeno po zemljama Istoka, dolaskom krstaša u Palestinu. Tek u XVI veku sefardi su pod uticajem kabalista iz Safeda (Cefat) oživeli tradiciju Tubišvata koju su prihvatile i druge jevrejske zajednice u Evropi i severnoj Africi. Kod Jevreja u sada već bivšim, jugoslovenskim krajevima, običaj je, za ovaj praznik, da se na sto iznose razne vrste voća (blagoslov pre uzimanja se izgovara nad smokvom, vinom, narom, maslinom, urmom). Recituju se psalmi "šir amaalot". Deci se pripremaju kese sa voćem. U hramu nema posebnog rituala i ne sme da se posti.

Od osnivanja prvih poljoprivrednih naseobina u Palestini, poslednjih decenija XIX veka, Nova godina drveća je postala simbol oslobođenja zemlje i pretvaranja pustinje u plodnu zemlju. Danas u Izraelu Tubišvat označava početak proleća. Omladina, đaci i deca provode taj dan u prirodi, u pesmi i igri i u ceremoniji sađenja drveća.

PURIM

Jevreji već preko dve hiljade godina slave Purim ili Esterin praznik. Ime praznika Purim potiče od reči "pur" što znači kocka ili žreb, jer je Aman, kraljev doglavnik, bacao kocku da bi izabrao najpogodniji dan za sprovođenje plana o uništenju Jevreja. Purim je simbol

borbe za opstanak jevrejskog naroda. On nam takođe govori da ljudi koji žele slobodu uvek moraju biti spremni i da se bore za nju. Ovaj praznik slavi se 14 adara. Priča o Purimu sadržana je u biblijskoj Knjizi o Esteri. Događaj o kome se govori u Megilat Ester (Knjizi o Esteri), zbio se za vreme vladavine kralja Ahašveroša (485- 464 godine p.n.e.)

Ova Megila je jedna od 5 megilot (Hameš megilot) u Bibliji. Uz poseban napev, recituje se u sinagogi uveče uoči Purima i narednog jutra. Megila nama priča kako je jedna mlada Jevrejka kao kraljica Persije koristila svoj uticaj da bi spasla svoj narod od istrebljenja koje je pripremao Aman.

Megila je kao i Tora pisana rukom, na pergamentu. Obično ima futrolu od drveta ili metala. Lepši primerci su od srebra, u tehničkim filigrana, često sa ugraviranim imenom, prezimenom ili drugim osnovnim podacima o sopstveniku.

Purim se provodi u gozbi i veselju. Vršiti se razmena darova, daju se pokloni sirotinji, organizuju opklade, a u sinagogama čitaju posebne molitve i Megilat Ester.

Purim je jedna od karika u dugom lancu priča o progonstvima kojima su Jevreji u dijaspori bili izloženi. Praznovanje Purima unosilo je među Jevreje svetla i vedrine i pomagalo im da održe veru u konačno oslobođenje od opasnosti i teškoća koje su ih pritiskale i pretile im.

Šušan – Purim je naziv za 15 adar, drugi dan Purima, dobijen po gradu Šušanu (Suza), glavnom gradu Persije. Jevreji Šušana borili su se protiv svojih napadača 13 i 14 adara, a pobjedu nad njima slavili su 15 adara.

Com Ester-post Esterin – je 13 adara, uoči praznika Purima. Uveden je u spomen trodnevnog posta kraljice Ester i svih Jevreja Persije, pre njenog odlaska kralju Ahašverošu da moli milost za svoj narod. Ako je 13 adar u subotu, post se pomera na 11 adar (četvrtak).

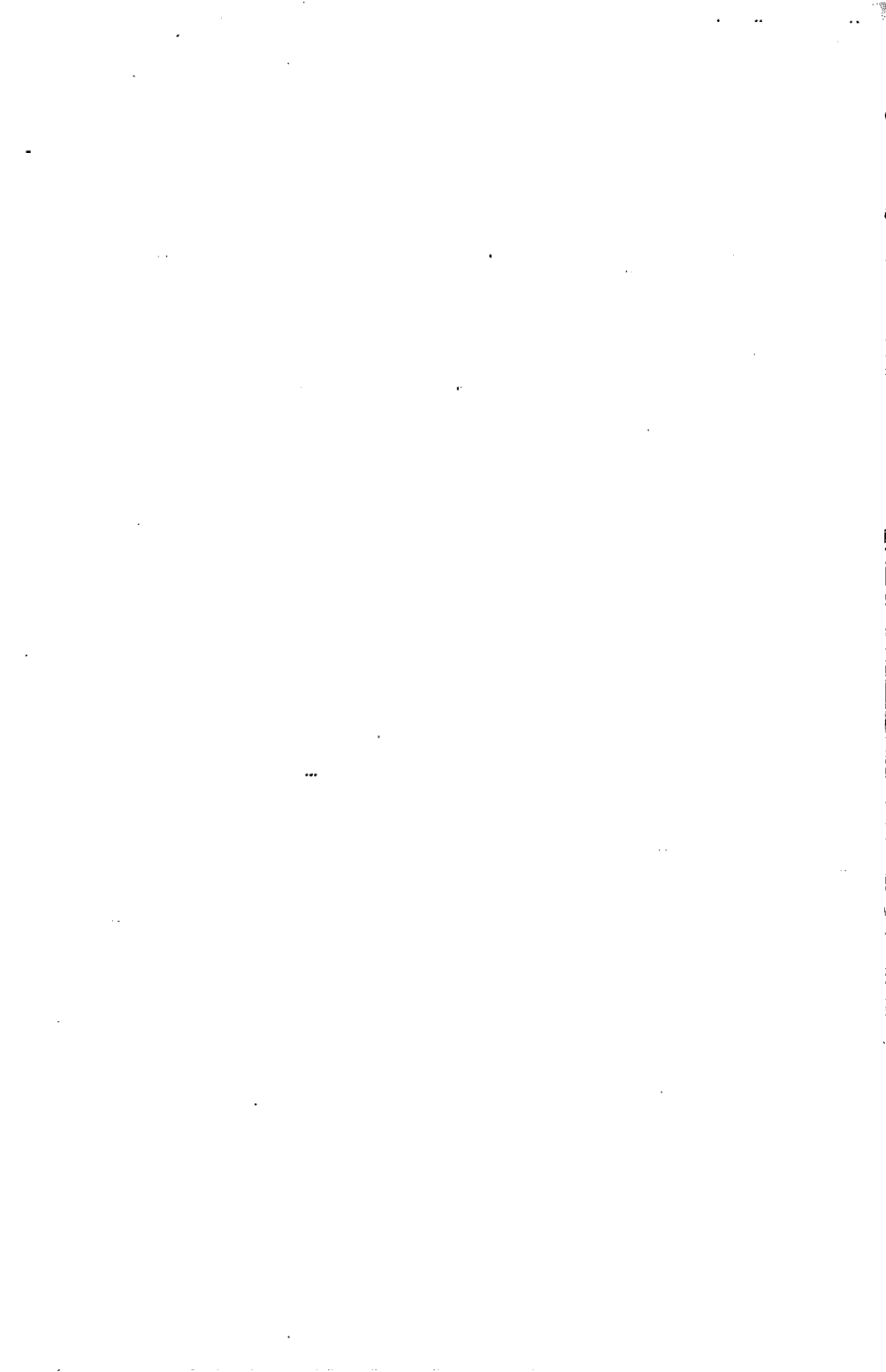
Hag aasirim – praznik zatvorenika. Četvrtog hešvana 5580 (oktobar 1819. godine), spaseno je deset najuglednijih sarajevskih Jevreja sa Rav Moše Danonom na čelu, koje je sultanov namesnik, bosanski valija Ruždi – paša bacio u tamnicu i osudio na smrt. Njihovo stradanje i spasenje opisano je u Sarajevskoj megili, koju je 80 godina kasnije napisao poznati sarajevski Jevrejin Zeki efendi Rafajlović. Četvrti hešvan je u početku imao purimsko značenje, ali je vremenom njegov značaj bledeo i postepeno padao u zaborav. Sarajevski Jevreji su slavili 4 hešvan kao praznik i posećivali grob Rav Moše Danona u Stocu (u Hercegovini), gde je rabin umro na putu za Jerusalem.

Hameš megilot* – su pet biblijskih knjiga, koje se uz poseban napev i u posebnim prilikama, recituju u sinagogama i čine sastavni deo molitava: Šir Aširim (Pesma nad pesmama) na Pesah, Rut na Šavuot, Eha (Jeremijin plač) na Tiša beav, Koelet (knjiga propovednikova) na Sukot i Ester na Purim.

IZBOR TEKSTOVA IZ “ZBIRKE POJMOVA IZ JUDAIZMA”

Autor Cadik Danon

Priredila Irena Lea Janković

Mubarek (blagoslovljeni) dani i noći islamskoga hidžretskog kalendara

Blagoslovljeni (mubarek) dani i noći u Islamu i među muslimanima, u osnovi svojoj predstavljaju simbol i poruku vere uz odanost Stvoritelju svega. Njihovim cikličnim pojavljivanjem u životima verujućih kroz islamski lunarni kalendar ostvaruju se višeslojni ciljevi praktičnoga dela života Bogu odanoga čoveka (muslima). Pored motivacije verujućeg (mu'mina) na razmišljanje o svome Stvoritelju i produbljivanja i intenziviranja verskog i Bogu ugodnog odaničkog odnosa, blagdanima se razvija i socijalna dimenzija života verujućega čoveka, jer su pogodni za toliko potrebna međusobna posećivanja, prvenstveno porodična okupljanja. Smeštanjem u lunarni kalendar, omogućena je podjednaka i pravedna pojavnost na svim meridijanima i u svim godišnjim dobima, tako da se ne može desiti da dani ramazanskoga strogoga posta, primera radi, nekima nastupaju uvek u leto, a nekima uvek u zimu.

Mubarek (blagoslovljeni) dani i noći su najlepša prilika čoveku da se približi svome Stvoritelju bezgraničnom ljubavlju, ljubavlju koja na taj način usmerena, zbližava međusobno stvorenja Božija sva. Njome prožeti i uz njeno redovno i kvalitetno održavanje, nadilazimo poroznosti sveta donjega (dunja) brižljivo pripremajući se tako za susret sa Večnim. Mubarek (blagoslovljeni) dani i noći i jesu savršena prilika i dobar nam podsetnik kroz vreme i prostor dok hodimo, da iskoračimo napred i Bogu se približimo.

Zalaskom Sunca završava se dan prethodni i počinje sledeći, smenjuju se godina stara i nova, život prošli i budući. Akšamskom (večernjom) molitvom koja nastupa nakon zalaska Sunca (Magreba), uspostavljamo kontakt (Salat) sa Tvorcem, povezujemo se s Njime pokajno (Teubom) priznajući znane grehove i neznane koje počinismo svesno il' nesvesno. Time se selimo iz tmina na svetlo. Seobu (Hidžru) suštinsku čineći i emanet (odgovornost) izvršavajući, ne bi li bezbedno dočekali ono u šta smo uvereni verovali (Iman), zoru Dana obećanog Drugog (Ahiret).

Blagoslovi nas Svemilosni. Amin

Muslimanska Nova godina – Hidžra (Seoba Poslanikova) 01. Muharrem

Muharrem (Sveti mesec) je prvi mesec dvanaestomesečne lunarne hidžretske godine i jedan od četiri sveta i odabrana meseca. Hidžretska era započela je 01. Muharrema godine u kojoj je blagoslovljeni Poslanik Božiji, Muhamed, pod pritiskom moćnih i nasilnih politeista, napustio svoju rodnu Mekku, preselivši se u grad Jesrib koji je kasnije dobio ime Medina (Grad poslanikov). Nova hidžretska godina nastupa 1. Muharrema. Časni Halifa, pravedni Omer je odredio ovaj dan kao prvi dan Hidžretske ere i godine. Bilo je to 17-te godine po hidžri. Odluka je donešena na predlog Ebu Mašera El Eš'arija, namesnika halifinog u Egiptu, a nakon dogovora sa ostalim ashabima šure – savetnicima.

Toga dana se u džamijama održavaju prigodni skupovi, na kojima se uči i tumači Kur'an, izgovara duhovna poezija i uče ilahije i kaside (pobožne duhovne pesme). Na predavanjima se oživljavaju sećanja na Hidžru (seobu) blagoslovljenoga Muhammeda i njegovih časnih sledbenika (ashaba).

Mevlidu-n – Nebijji (Rođenje Poslanikovo)

12. Rebiu-l-evvel

(poznat i kao Mevlud – Rođeni)

Prvo proleće, što je značenje naziva Rebiu-l-evvel, donelo je na svet Božijom voljom svemu proleće stvarno i početak novi.

Smilujte se svemu stvorenome, smilovaće vam se Stvoritelj svega! – tako je govorio blagoslovljeni Muhammed, poslanik poslednji Božiji, koji je rođen u Mekki, od oca Abdullaha i majke Amine. Beše to prolećnog ponedeljka u zoru.... jer po kalendaru julijanskom beše 20. april 571.g. Na taj dan hidžretski je rođen, toga dana je ušao u Medinu, nakon što proterali su ga politeisti Mekke, a toga dana je u svojoj 63. godini obavivši poslaničku misiju, časno i dostojanstveno, voljom Božijom, i preselio na bolji svet.

Toga dana se u džamijama održavaju prigodni skupovi na kojima se uči i tumači Hadis, reči i praksa blaženoga Muhammeda, izgovara duhovna poezija i uče ilahije i kaside (pobožne duhovne pesme). Na predavanjima se oživljavaju sećanja na život i delo blagoslovljenoga Božijega poslanika.

Bože podari Svoju milost, Svoj mir i blagoslov, blaženome poslaniku svome Muhammedu, porodici časnoj njegovoj i sledbenicima svim. Allahumme salli ala Muhammedin.

Jeumu Ašura (Dan deseti) ili 'Idu l Enbija (Blagdan Poslanički) 10. Muharrem

Blagdan Ašura (Dan Deseti) se u literaturi često naziva i blagdanom mnogih Božijih poslanika – 'Idu l Enbija.

Toga dana voljom Božijom Ademu (Adamu) beše oprošteno i dato da sa Havom (Evom) sretne se srećno na Zemlji. Susreli su se na visoravni Arefat (Spoznaja) podno Brda Milosti (Džebel Al Rahmah). To je takođe

dan kada je spašen i blagoslovljeni poslanik Božiji Nuh (Noj) sa svim svojim sledbenicima iz lađe po njemu nazvanoj. I Ibrahim blagoslovljeni (Abraham) je na ovaj dan rođen i na ovaj dan ga je Uzvišeni Tvorac spasio uzavrele vatre nimrodovske, voljom Svojom nadmoćnom da hladna i spasonosna bude mu. Blagoslovljeni Junus (Jona) spašen je iz utrobe kita nakon molitve izgovorene skrušene. Takođe je spašen i blagoslovljeni poslanik Božiji Musa plutajući (Moše, Mojsije) i zajedno sa svojim narodom u danu izlaska svoga iz Egipta kada je Bog pomogao sledbenicima istine. Na ovaj dan je Svemoćni Bog blagoslovljenog Jusufa (Josifa) iz bunara izbavio, a Sulejmana (Solomona) vlašću nad Israiljem podario. Voljom Tvorca Milosnoga na ovaj dan lunarne godine rođen je i od Boga uzdignut blagoslovljeni poslanik Božiji Isa spašeni (Ješua, Isus) sin Merjeme (Marije).

Toga dana se u džamijama okuplja i govori o Bogu i poslanicima Božijim, o iskušenjima životnim i milosti Božijoj pobedonosnoj.

Lejletu-r- Regaib (Noć darovanih želja) Prva noć uoči petka u mesecu Redžebu

Na početku svetog meseca Redžeba, meseca sedmog po redu u lunarnoj hidžretskoj godini, meseca čije ime na arapskom jeziku znači Strahopoštovanje i konotira najlepše smislove Bogobojznosti i ugodnosti Uzvišenom i Svemilosnom Stvoritelju, svesniji postajemo jer uvidjamo da smo noću želja darovanih zakoračili u period intenzivnije molitve i ispoljavanja svoje odanosti Bogu.

Pošto hidžretski datumi započinju zalaskom Sunca, ova noć je prva petkovna noć u mesecu Redžebu. To je noć u kojoj je po mnogim predajama začet blagoslovljeni poslanik Božiji Muhammed. Volja Božija je bila da začne se u braku Abdulaha (Boguodanika) i Amine (Verne).

Te noći se u džamijama okuplja i govori o nastupajućim danima svetoga meseca Redžeba što spomenut je u predajama kao Božiji mesec. Takođe se govori o nastupajućim danima meseca Ša'bana – Poslanikovim mesecom po predajama istim, te Ramazana, koji je po toj tradiciji mesec ummeta (naroda) Muhammedovog a.s. Sve su to dani pokajanja i povratka našega Bogu Milosnome.

Lejletu l Israi ve l Miradž (Noć putovanja i vaznesenja Poslanika) 27. Redžeb

Noć putovanja i vaznesenja blagoslovljenoga Poslanika Božijega Muhammeda, nagrada je njemu nakon iskušenja životnih i pouka nama. Putovanje iz Mekke u Kuds (Jerusalim) i vaznesenje iz Kudsa (Jerusalima) u Nebo voljom Božijom, znak je Muhammeda blagoslovljenoga i dar Božiji. Nakon teških muka u godini tuge svoje u kojoj je ostao bez podrške supruge Hadidže i strica Ebu Taliba, oslonaca svojih, i nakon, naizgled neuspele misije u gradu Taifu, tugom ophrvan blagoslovljeni poslanik Muhammed se vratio u politeističku Mekku. Bilo mu je tada ponuđeno od Boga preko anđela Džibrila (Gabriela) da osvetu svoju ili uputu njihovu odabere. Blagi Muhammed je zamolio Boga da uputi ih. Bio je to znak da predstoji mukotrpana, ali i blagoslovljena misija. Ta misija je nastupila blaženom

noći, **Lejletu l Israi ve l Miradž**, noći putovanja i vaznesenja blagoslovljenoga Poslanika Božijega Muhammeda. Beše to noć susreta sa poslanicima Božijim prethodnima i razgovora sa Tvorcem Svemoćnim. Tom prilikom, propisana je svakodnevna molitva, kojom se povezujemo međusobno, povezujući se s Bogom Samilosnim.

Te noći se u džamijama okuplja i govori o potrebi požrtvovanja na putu Božijem s ciljem postizanja zadovoljstva Božijega koje suštino konotira zadovoljstvo nas stvorenih.

Lejletu l Berat (Noć Sudbine i obnove Vere-Imana) ***15-ta noć Ša'bana***

Noć u kojoj se određuje sudbina. To je takođe noć u kojoj se ljudska dela učinjena tokom godine predočavaju Bogu. Mesec Ša'ban je pre Islama bio mesec okončanja primirja. Nakon objave Islama i poslanstva Muhammedovog ovaj mesec je postao mesecom mira u kome se priprema brižljivo za nastupajući mesec posta. To je mesec u kome je blagoslovljeni Poslanik Božiji postio intenzivno, a 15. dana toga meseca Bog je naredio da se tokom molitve okreće licem u pravcu Ka'be u Mekki.

U 15-oj noći meseca Ša'bana Bog se smiluje svakom ko milost potraži, oprostí svima što oprost požele, opskrbi svakog što opskrbu ište i nevolju otkloni onom ko zamoli.

Noć je potrebno provesti u obaveznoj i dobrovoljnoj molitvi, a Dan u postu i najiskrenijoj odanosti Tvorcu, da predočena dela tako budu popraćena našom odanošću Samilosnome Stvoritelju.

Dani meseca Ramazana (post)

Ramazana je mesec ummeta (naroda) Muhammedovog i duhovne žetve. To je mesec posta i intenzivnog islamskog, odaničkog dakle, življenja. Otuda radost svakog muslimana nastupanjem ovoga blagoga meseca, uprkos tome što i samo etimološko značenje reči (Ramadan) konotira žegu i neprijatnu žeđ.

Mesec je to posta kojim se štitimo od slabosti svojih, mesec objave Reči Božije Kur'anske što štiti nam je od neznanja nazadnog. Razmišljanje o Svemoćnom uz svakodnevni post tokom Meseca Ramazana i obavezne (farz) i dobrovoljne (nafile) molitve, čine da kao duhovna bića shvatimo materijalnost, a kao materijalna bića budemo prožeti duhovnošću.

Mesec Ramazan, kao i svaki drugi lunarni hidžretski mesec može imati 29 ili 30 dana, tokom kojih se u potpunosti od zore do zalaska Sunca apstinira od vode, hrane, bilo kakve telesne konzumacije pa i bračnoga odnosa. Teravih namazi – dobrovoljne (nafile), molitve su noćne i svakodnevne tokom trajanja ovoga meseca i ključ su naš Božijemu zadovoljstvu.

Fethu Mekke – Povratak u Mekku 10. Ramazan

Nakon osam godina izgnanstva nepravednog iz rodnoga grada Mekke, blagoslovljeni poslanik Božiji, Muhammed (Hvaljeni), vraća se u svoj grad. Desilo se to 01. januara 630. julijanske godine, odnosno 10-og dana posta ramazanskog 8-me godine po hidžri.

Taj dan je ukazao na pobjedu monoteizma i bio je kruna misionarskog rada blaženoga poslanika Božijeg Muhammeda. Ubrzo je vera u jednoga Boga, Jedinog, zavladała Arabijskim poluostrvom, a sam ulazak Poslanikov u rodnu Mekku pokazao je nadmoć ljubavi verne nad snagom sujete silne. Nadmoć smirenosti ljubavi beše očigledna. Tvorčev plan je uvek na snazi, a drugo ljudsko ime je Odanik (Abd). Poput Jusufovog (Josifovog) oprosta braći sujetnoj i hvaljeni Muhammed oprostio je svojim neprijateljima učinivši ih pobjednicima nad sujetama svojim.

Toga dana muslimani (Bogu odani) uče u svojim džamijama (Saborištima), mesdžidima (Bogomoljama) o suštini ovozemnoga (dunjalučkoga) života (Hajat) i sujeti koja je i po etimologiji svojoj čak, šejtanska, jer preči nam zadovoljstvo Svevišnjeg, i naše.

Lejletu l Bedr (Noć uštapa)

Noć uoči pobjede na Bedru, na domak Medine, kada je višestruko nadmoćna vojska politeista Mekke napala malobrojne monoteiste Medine i izgubila. Bila je to prva pobjeda izvojevana verom. Poput Nimroda, Faraona, Golijata, poraženi behu i glavešine mekkanskih politeista Ebu Džehl, Umejje i ostali. Muslimani predvođeni hrabrim i blagim Muhammedom, Poslanikom Božijim, ostvariše pobjede obe, pobjedu nad protivnikom u malom džihadu (borbi) i pobjedu nad sobom u džihadu velikom, borbi najvećoj.

Sedamnaesti dan meseca Ramazana zabeležen je i po tome što je po najvećem broju predaja to bio dan mučeničke smrti šehida (velikomučenika) Imama Alija

sina Ebu Talibovog, jednog od prvih sledbenika Islama, velikoga borca i pomagača misije blagoslovljenoga Muhammeda. Bio je četvrti halifa (vladar) i poznat po svojoj pravednosti, hrabrosti i rečitosti.

Te noći se u džamijama okuplja i govori o ljudskoj potrebi za iskrenom odanošću Svemilosnom Bogu te nužnosti borbe protiv slabosti ličnih.

Lejletu l Kadr (Početak objave Kur'ana) 27-ma noć Ramazana

Najveći broj verodostojnih predaja govori da je noć početka objave Kur'ana Muhammedu, blaženome Poslaniku Božijem, bila upravo 27-ma noć meseca Ramazana. Sve predaje su saglasne da tu noć zbog velike blagodati treba tražiti u neparnim noćima poslednje trećine meseca Ramazana. Lejletu-l-Kadr je vrednija od hiljadu meseci drugih noći. Od života celoga vrednija je Noć Kadr! Anđeli se u njoj spuštaju i Duh, dozvolom Gospoda Svevišnjeg zbog odluke svake, a smirenost njena do zore je.

I pre poslaničke misije, blagoslovljeni Muhammed se povlačio radi kontemplacije po nekoliko nedelja. Upravo tada u noći blagoslovljenoj usledila je prva Objava kur'anska od Boga preko anđela (meleka) Gabrijela (Džibrila) Muhammedu hvaljenom koja je glasila:

”Čitaj imenom svog Gospoda Tvorca, od semena što čoveka stvori. Čitaj, tvoj Gospod je Najplemenitiji! Podučava peru, i čoveka svemu nepoznatom što beše mu uči.”

Bila je to objava prosvetljenja i prosvetčenja čoveka. Nakon šest vekova zbog slabosti ljudskih i ugrožene vere,

javlja se isti Onaj Stvoritelj, koji se javljao čovečanstvu preko Adama, Noja, Avrama, Mojsija, Davida, Isusa i drugih, i ovaj put u okrilju semitskih jezika, ali sada u arabijskoj pustinji, Hvaljenome Čoveku-Muhammedu. Ovim rečima počela je ponovna obnova politeizmom ugroženog monoteizma, klerom ugroženog društva i neznanjem nagriženog čoveka.

I beše svetlost, ista ona, starozavetna što je preko Mojsija obasjavala puteve spoznaja, evanđeoska što je preko Isusa lečila dušu i telo čovekovo, ovaj put kur'anska preko Muhammeda, što je kao i sve objave i svetlosti pre, voljom Svemogućeg, olakšavala život u dolini suza, čineći glavnog faktora njegovog, čoveka, iznova, uvek aktivnijim i preduzetnijim za život na ovom svetu (dunja), a nikada inferiornim i nezainteresovanim za Ahiret – Carstvo nebesko.

Zadnju trećinu meseca Ramazana poželjno je provesti u Itikafu – potpuno pokornoj odanosti Samilosnom Bogu. Veličati Boga znači biti svestan blagodati Njegovih. Tako osamljeni a okupljeni izgovaramo najčešće reči blagoslovljene ove: "Bože, mnogo praštaš, praštati voliš pa mi oprosti, Bože!"

Ramazanski Bajram (3 dana) 01.-03. Ševvala

Reč Bajram je turskog porekla i označava svaki praznik. Arapska naziv ovoga blagdana je 'Idu-l-Fitr-Blagdan prestanka posta.

Noć pred Bajram ramazanski potrebno je provesti u spominjanju Boga (zikr), pokajanju (teuba), traženju oprosta (istigfar) i potpunog odanosti Allahu (ibadat).

Srećom nakon sreće možemo nazvati osećaj koji prožima jednoga muslimana na dan bajramski. Sreća zbog Bajrama nakon sreće ispoštenog Ramazana. Prvi dan ramazanskog Bajrama je zabranjeno (haram) postiti.

Pošto je to dan u kome nagradu očekujemo, toga dana se okupljamo u džamijama i radi obavezne molitve zorom (fedžr) i radi obavljanja bajramske molitve (salatu l 'Id iliti Bajram namaz). Zatim, okupljamo svoje familije, obilazimo svoje roditelje, ne zaboravljajući pritom i obavezu posećivanja mezara (grobova) svojih umrlih.

Dan stajanja na visoravni Arefat (Spoznaja) ***09. Zul-hidždže***

Hadžijama (hodočasnicima) je preporučeno provesti Dan stajanja na visoravni Arefat ponad Mekke časne i podno Brda milosti (Džebel Al Rahmah), u setnom zikru (spominjanju) Boga i najiskrenijem ibadetu (Bogoslužju). Stajanje na arefatskoj visoravni simbolizuje Sudnji dan. Ovaj dan se nalazi u mesecu hodočašća i jeste najbitniji dan u godini. Prethodi Kurban Bajramu.

Onima koji se nisu uputili na hadždž (hodočašće) mesta Svetih preporučeno je post. Noć pre Bajrama hadžijskoga potrebno je provesti u ibadetu.

Kurban Bajram (4 dana) 10-13 Zul-hidždže

Blagdan požrtvovanoga približavanja Bogu, Kurban Bajram ili na arapskom jeziku još 'Idu-l-Adha-Blagdan, je požrtvovnosti suštinske, Boguodaničke. Ovaj je blagdan poznat je u narodu još i kao Hadžijski Bajram

jer se njime završavaju obredi hadždža (hodočašća), tokom kojeg hadžije (hodočasnici) iz celoga sveta obilaze sveta mesta Mekke i njene okoline.

Kako se radi o danu nagrade, vernici se okupljaju u džamijama i nakon obavezne molitve zorom (fedžr) obavljaju bajramsku molitvu (salatu l 'Id iliti Bajram namaz). Nakon bajramske molitve, imućni muslimani žrtvuju za kurban, najčešće rogatoga ovna. Obaveza je zatim meso podeliti sirotinji, rodbini, komšijama, prijateljima.... Tradicija žrtvovanja Kurbanda datira od Božijih poslanika Ibrahima (Abrahama) i Ismaila (Ješmaela), i ustanovljene prakse (sunneta) blaženoga Poslanika Muhammeda.

Dan se provodi u krugu porodice, posećuju se bližnji, a ne treba zaboraviti mezare (grobove) svojih umrlih.

izdavač: Caritas Srbije i Crne Gore i Eparhija niška SPC

za izdavača: Vladislav Varga

urednici: Daniel Galun i Dragan Tadić

dizajn i priprema: Srđan Đurđević

štampa: Zlatni presek, Vojvode Vlahovića 52, Beograd

tiraž: 500 primeraka

Sadržaj:

SRPSKA PRAVOSLAVNA CRKVA	
(nepokretni praznici)	7
Obrezanje Gospoda i Boga i Spasa našega Isusa Hrista	9
Bogojavljenje	9
Sv. Sava arhiep. srpski	10
Tri jerarha	11
Sretenje Gospodnje	12
Blagovest	13
Sv. Vel. Muč. Đorđe	14
Sv. Car Konstantin i carica Jelena	15
Rođenje sv. Jovana Preteče i Krstitelja Gospodnjeg	17
Sv. apostol Petar	18
Sv. apostol Pavle	19
Sv. prorok Ilija	19
Preobraženje Gospoda Boga i Spasa našeg Isusa Hrista	20
Uspenije Presvete Bogorodice	22
Usekovanje glave sv. Jovana Krstitelja	24
Roždestvo Presvete Bogorodice	25

Krstovdan	26
Prep. Petka – Paraskeva	27
Sv. vel. muč. Dimitrije	28
Sv. Arhistratig Mihail i ostale Sile Nebesne beztelesne	29
Vavedenje Presvete Bogorodice	31
Sv. Nikolaj Čudotvorac arhiep. Mirlikijski	32
Roždestvo Gospoda i Boga našega Isusa Hrista	33

PRAZNICI U LITURGIJSKOJ GODINI

U KATOLIČKOJ CRKVI 35

Božić 37

Uskrs 38

Duhovi 39

Tijelovo 40

Velika Gospa (Velika Gospojina)
ili Svetkovina Marijinog uznesenja na nebo 42

Svi Sveti 44

JEVREJSKI PRAZNICI 47

Veliki praznici 47

Šabat (Subota) 47

Roš Hodeš (Mladi Mesec) 52

Roš Ašana	52
Jom Kipur (Dan Pokajanja)	54
Šaloš Regalim	56
Sukot (Senice).	56
Pesah – Praznik Oslobođenja	60
Šavuot	66
Ostali praznici	69
Lag Baomer	69
Hanuka	69
Hamiša Asar Bišvat	72
Purim	73

**MUBAREK (BLAGOSLOVLJENI) DANI I NOĆI
ISLAMSKOGA HIDŽRETSKOG KALENDARA . . . 77**

Muslimanska Nova godina – Hidžra
(Seoba Poslanikova) 01. Muharrem 79

Mevlidu-n –Nebijji (Rođenje Poslanikovo)
12. Rebiu-l-evvel (poznat i kao Mevlud – Rođeni) . . . 79

Jeumu Ašura (Dan deseti) ili ‘Idu l Enbija
(Blagdan Poslanički) 10. Muharrem 80

Lejletu-r- Regaib (Noć darovanih želja)
Prva noć uoči petka u mesecu Redžebu 81

Lejletu l Israi ve l Miradž
(Noć putovanja i vaznesenja Poslanika) 27. Redžeb . . . 82

Lejletu l Berat (Noć Sudbine i obnove Vere-Imana)	
15-ta noć Ša'bana	83
Dani meseca Ramazana (post).	84
Fethu Mekke – Povratak u Mekku 10. Ramazan	84
Lejletu l Bedr (Noć uštapa)	85
Lejletu l Kadr (Početak objave Kur'ana)	
27-ma noć Ramazana	86
Ramazanski Bajram (3 dana) 01.-03. Ševvala.	87
Dan stajanja na visoravni Arefat (Spoznaja)	
09. Zul-hidždže	88
Kurban Bajram (4 dana) 10-13 Zul-hidždže	88

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

271.222(497.11)-562

272-562

26-562

28-562

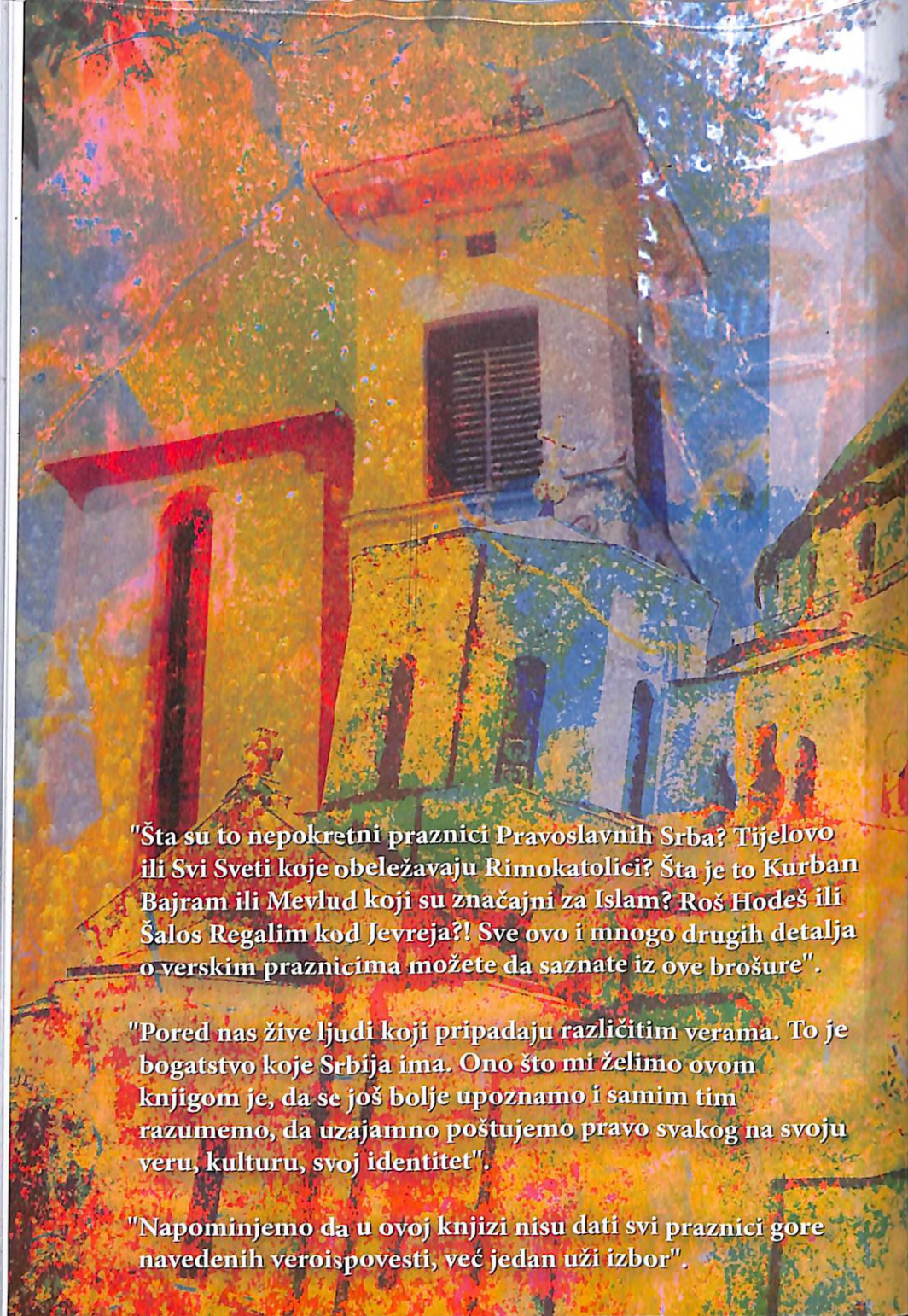
VERSKI praznici Srpske pravoslavne crkve, Katoličke crkve, Jevrjeske zajednice, Islamske zajednice : izbor / [urednici Daniel Galun, Dragan Tadić]. - Beograd : Caritas Srbije i Crne Gore ; Niš : Eparhija niška, 2007 (Beograd : Zlatni presek). - 94 str. ; 21 cm

Tiraž 500.

ISBN 978-86-86945-00-6

a) Верски празници - Српска православна црква b) Верски празници - Католичка црква c) Верски празници - Јудаизам d) Верски празници - Ислам
COBISS.SR-ID 140189196

"Šta su to nepokretni praznici Pravoslavnih Srba? Tijelovo ili Svi Sveti koje obeležavaju Rimokatolici? Šta je to Kurban Bajram ili Mevlud koji su značajni za Islam? Roš Hodeš ili Šalos Regalim kod Jevreja?! Sve ovo i mnogo drugih detalja o verskim praznicima možete da saznate iz ove brošure".

"Pored nas žive ljudi koji pripadaju različitim verama. To je bogatstvo koje Srbija ima. Ono što mi želimo ovom knjigom je, da se još bolje upoznamo i samim tim razumemo, da uzajamno poštujemo pravo svakog na svoju veru, kulturu, svoj identitet".

"Napominjemo da u ovoj knjizi nisu dati svi praznici gore navedenih veroispovesti, već jedan uži izbor".